

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Õigusteaduskond
Karistusõiguse osakond

Piret Põld

**ALAEALISTE ALKOHOLITARBIMISE ÕIGUSLIK REGULATSIOON EESTIS
VÕRRELDUNA TEISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDEGA**

Magistritöö

Juhendaja
Marianne Paimre, PhD

Tallinn
2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ALKOHOLITARBITSEMISEST EESTIS	9
2. ALKOHOLIPOLIITIKA EESMÄRGID JA HETKEL KEHTIV REGULATSIOON.....	24
2.1. Alkoholi poliitika eesmärgid	24
2.1.1. Globaalne strateegia alkoholi liigtarvitamise vähendamiseks	24
2.1.2. Euroopa Liidu alkoholi strateegia	25
2.1.3. Eesti alkoholi poliitika eesmärgid	26
2.2. Alaealiste alkoholi tarbimisega seotud kehtivad regulatsioonid	27
2.2.1. Regulatsioon Eestis	27
2.2.2. Regulatsioon teistes Euroopa Liidu liikmesriikides	28
2.2.3. Regulatsioonide kokkuvõtte ja võrdlus	38
3. REGULATSIOON EESTIS VÕRRELDUNA TEISTE LIIKMESRIIKIDEGA	43
3.1. Põhjamaad	43
3.2. Balti riigid.....	44
3.3. Kõige rohkem alkoholi tarbivad riigid	44
3.4. Riigid, kus alaealised tarbisid viimati kõige rohkem alkoholi	45
3.5. Riigid, kus alaealised tarbisid viimati kõige vähem alkoholi	46
3.6. Riigid, kus enim tarbitakse sarnaseid alkohoolseid jooke.....	46
3.7. Riigid, kus alustatakse alkoholi tarvitamisega enne 13. eluaastat.....	48
3.8. Riigid, kus alaealised tarvitavad alkoholi sarnase sagedusega.....	49
3.9. Kõige vähem alkoholi tarbiv riik.....	50
3.10. Võrdlus usklikkuse järgi.....	50
3.10.1. Kõige suurema uskujate osakaaluga riigid	51
3.10.2. Kõige väiksema uskujate osakaaluga riigid.....	52
3.10.3. Kõige ateistlikumad riigid	52
3.11. Võrdlus narkootikumide tarvitamise alusel.....	53

4. JÄRELDUSED	55
KOKKUVÕTE	56
LEGAL REGULATIONS REGARDING UNDERAGE DRINKING – A COMPARISON BETWEEN REGULATIONS IN ESTONIA AND OTHER EUROPEAN UNION MEMBER COUNTRIES SUMMARY	60
KASUTATUD KIRJANDUS	66
KASUTATUD ÕIGUSAKTID	70
LISAD	74
Lisa 1. Alkoholi tarbimise/ostmise vanusepiirangud Euroopa Liidu liikmesriikides ning karistused alaealisele alkoholi tarbimise ning täiskasvanule alaealisele alkoholi ostmise eest.	74
Lisa 2. Alkoholist põhjustatud surmad haiguste lõikes aastatel 2012-2015.....	76
Lisa 3. Alkoholist põhjustatud surmad haiguste lõikes vanuse järgi aastal 2015.....	77
Lisa 4. Alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunute arv aastatel 2014-2015.....	79
Lisa 5. Alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunud 16-20 aastaste patsientide arv aastatel 2014-2015.	81
Lisa 6. Ravikulud alkoholiga seotud haiguste lõikes aastatel 2012-2015 (tuhandetes eurodes).	83

SISSEJUHATUS

Alkohol on erineval kujul olnud inimese toidulaual juba tuhandeid aastaid. Näiteks valmistasid hiinlased riisist, meest ja puuviljadest veinilaadset jooki juba 9000 aastat tagasi.¹ Kui minevikus on näiteks Patrick McGovern'i² väitel alkoholi meeli muutvad omadused sütitanud inimeste loovust ning seetõttu mõjutanud keele, kunsti ja religiooni arengut, siis tänapäevasest vaatepunktist on üks suuremaid põhjuseid alkoholi tarbimiseks etanooli poolt tekitatav heaolutunne. Nimelt aitab etanool vabastada ajus serotoniini, dopamiini ja endorfiine ehk teisisõnu kemikaale, mis loovad õnnetunnet ning vähendavad ärevust.³ Muidugi on asjal juba läbi ajaloo ka teine külg ehk kõik need korrad, kus inimene on alkoholitarvitamisega üle piiri läinud. Tänapäeva standardite järgi aga ei ole minevikus tarbitud kogused kuigi muljet avaldavad, sest tänapäeva maailm on alkoholist üle ujutatud ning alates alkoholi destilleerimise täiustamisest keskajal on inimesed tarbinud palju alkoholi kontsentreeritud kujul.⁴

Kõikjal maailmas joovad inimesed alates 15. eluaastast keskmiselt ühe dringi päevas – või pigem lausa kaks, kui arvesse võtta üksnes alkoholitarvitajaid, sest umbes pooled inimestest ei ole oma elus tilkagi alkoholi joonud. Kõige rohkem kiputakse jooma pikaajalise joogitraditsiooniga jõukates piirkondades nagu Euroopa ning alkoholist hoidujaid on rohkem Lähis-Idas ja Kagu-Aasias, kus alkoholitarbimist piiravad seadus ja tavad.⁵ Järelikult saame öelda, et üpriski suur osa inimesi tarvitab vähemal või rohkemal määral alkoholoolseid jooke. Olgu see siis kas mõnel juubelipeol pits viina või näiteks õhtusöögi kõrvale klaas veini.

Alkohol võib seega olla teatud olukordades omal kohal, kuid selle liigtarvitamisest tuleks siiski hoiduda. Kuigi alkoholi tootmisel ning turustamisel on üpris märgatav roll riikide majanduses, siis samal ajal põhjustab alkohol pea kõikides riikides, kus seda märkimisväärses kogustes tarbitakse, teravaid probleeme nii üksikisikute kui kogu ühiskonna jaoks. Alkoholi liigtarbimine ja väärsti tarbimine põhjustavad muu hulgas näiteks vägivalda ja õnnetusi, tervisekadu ja varaseid surmasid ning langenud õpi- ja töövõimet. Alkoholi liigtarbitamisest põhjustatud majanduslik kahju (mis eri hinnangutel võib ulatuda kuni 5 %-ni sisemajanduse

¹ 9000 aasta pikkune armulugu. - National Geographic Eesti. Veebruar, 2017, lk 34.

² Pennsylvania Ülikooli biomolekulaararheoloog.

³ 9000 aasta pikkune armulugu, lk 40.

⁴ Ibid, lk 47, 55.

⁵ Ibid, lk 54-55.

koguproduktist) võib ületada selle majandusharu poolt toodetud tulu.⁶ Alkoholi liigtarvitamine on ka teema, millest viimastel aastatel räägitakse järjest rohkem nii Eestis kui mujal ning üha rohkem tehakse statistikaid erinevate riikide võrdluses erinevatel alustel⁷.

Kahjuks on statistikas järjest enam erinevate näitajate põhjal koostatud tabelite eesotsas meie pisike Eesti, kus elanikke vähem, kui mõnes Euroopa suurlinnas⁸. Eesti elanike alkoholsete jookide tarbimine arvestatuna 100% alkoholis oli näiteks 2012. aastal 10,43 liitrit elaniku kohta.⁹ See arv käib kõigi Eesti elanike kohta, mis omakorda tähendab, et ka iga vastsündinu, laps ja vanainimene joob statistika järgi aastas 10,43 liitrit puhast alkoholi. Vastupidiselt laialt levinud arvamusele on turistide kaasa ostetud ja kohapeal joodud kogused sellest arvust juba maha arvestatud¹⁰ ning seega on 10,43 liitrit pisikese Eesti kohta väga suur number.

Esimene kokkupuude alkoholiga on suure tõenäosusega enamusel meist juba enne täiskasvanuks saamist. T. Mäger leidis oma magistritöös „Alkoholiga seotud kogemused teismeliste eluilmast“, et mõõdukas alkoholi tarvitamine on teismeliste jaoks sotsiaalselt aktsepteeritav ning teismelised põhjendavad oma alkoholitarbimist näiteks sellega, et nende hinnangul on alkoholi tarvitamine Eestis põlvest-põlve edasi antud traditsioon, kuna ollakse maast-madalast näinud, kuidas täiskasvanud alkoholi tarvitavad. Eeltoodut arvesse võttes ei ole väga üllatav, et erinevate uuringute põhjal on üsna selge, et Eestis hakatakse alkoholseid jooke tarvitama üpris varajases eas. Töö autoril tekkis eeltoodust tulenevalt huvi uurida, kas vastavalt seadusandlusele on Eestis lubatud tarvitada alkoholi varem kui mõnes teises riigis ning ühtlasi leida vastused küsimustele, kas Eestis on alkoholi tarbimise vanusepiirang liiga madal ning lisaks ka alaealiste alkoholitarbimisega seotud karistused liiga leebed.

Võrdluse teiseks pooleks sai valitud Euroopa Liidu liikmesriigid, kuna võrdlus kitsalt Skandinaavia või teiste Balti riikidega ei annaks piisavalt suurt võrdluspinda, mille arvelt järeldusi luua. Samuti on Euroopa Liidu liikmesriigid Eestile sarnasema ajaloolis- kultuurilise taustaga, kui mõne teise regiooni riigid. Näiteks ei oleks mõistlik teha võrdlust Lähis-Ida

⁶ Sotsiaalministeeriumi andmed.

⁷ Näiteks ESPAD, Eesti Konjunktuuriinstituudi alkoholi aastaraamatud.

⁸ Eesti rahvaarv (2017. aasta 1. jaanuari seisuga Statistikaameti andmetel) 1 317 800, Pariisis aga (2013. aasta seisuga Prantsusmaa Statistikaameti andmetel) 2 229 621 ning Londonis 8 673 713 (juuni 2016 seisuga Ühendkuningriigi Statistikaameti andmetel).

⁹ Eesti Konjunktuuriinstituut. Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2013. Tallinn: 2013, lk 3

¹⁰ Ibid.

riikidega, kuna mitmetes riikides on islamiusu tõttu alkohol selle riigi kodanikele täielikult keelatud¹¹. Seega alkoholseid jooke ametlikult nendes riikides peale turistide keegi ei tarbi ja puudub ühtne kokkupuude, mis on vajalik käesoleva töö tarbeks võrdluse tegemiseks.

Eeltoodust tulenevalt on käesoleva töö eesmärgiks võrrelda Eestis kehtivat alaealistega seotud alkoholitarbimise õiguslikku regulatsiooni teistes Euroopa Liidu liikmesriikides kehtivate regulatsioonidega ning seeläbi jõuda järeldusele, kas Eesti seadusandlus, mis puudutab alkoholitarbimise vanusepiiranguid ning sellega seotud sanktsioone, on leebem teiste Euroopa Liidu liikmesriikide omast ning selle pinnalt leida järeldusi, kas liiga leebe seadusandlus võib olla üks põhjustest Eesti ja eelkõige Eesti noorte kõrgete alkoholitarbimise näitajate taga.

Käesolevas magistriöös kasutatud allikateks on väga suures mahus kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide seadused ning lisaks ka erinevad alkoholitarbimisega seotud statistilised andmed ja varasemad uurimused, mis suures osas on arvutivõrgus vabalt kättesaadavad. Kuna kõiki seaduseid internetist ei õnnestunud autoril leida või tekkis autoril seaduseid lugedes küsimusi ning oli vaja täiendavaid selgitusi, kontakteerus töö autor vastava riigi justiitsministeeriumiga, saatkonnaga¹² või institutsiooniga, mis tegeleb igapäevaselt vastavas konkreetses liikmesriigis erinevate terviseküsimustega (nagu Eestis näiteks on Tervise Arengu Instituut). Seega on ka nende asutuste esindajate poolt töö autorile edastatud kommentaarid, selgitused ja märkused osaks töös kasutatud allikatest. Täiendavalt on kasutatud lisaks eelpool mainitule ka erinevaid artikleid ja teisi allikaid.

Käesolev magistr töö on jagatud nelja peatükki. Esimene peatükk annab ülevaate erinevatest alkoholi tarbimisega seotud uuringutest, mille põhjal on võimalik järeldada, et Eestis tarvitatakse liiga palju alkoholi ning et Eestis on alkoholi liigtarbimise näol erinevaid probleeme. Teine peatükk annab ülevaate alkoholipoliitika eesmärkidest ja suundadest alkoholitarbimise vähendamiseks ning seda nii Eesti, Euroopa Liidu kui ka maailma tasemel. Lisaks keskendub käesoleva magistr töö teine peatükk Euroopa Liidu liikmesriikide seadusandlusele käesoleva töö eesmärke arvestades ning ühtlasi võtab kokku liikmesriikide regulatsioonidest saadud andmed. Magistr töö kolmas peatükk võrdleb erinevate kriteeriumite alusel eelmises peatükis õigusaktide analüüsimisel saadud andmeid, üritades leida seoseid Eesti ning teiste Euroopa Liidu liikmesriikide alkoholitarvitamise mustrite ning õigusliku

¹¹ Näiteks Somaalia, Liibüa, Brunei, Jeemen. Allikas: <http://www.worldatlas.com/articles/14-countries-where-drinking-alcohol-is-illegal.html>

¹² Saatkonnad kas Eestis või teises riigis, mis on välja toodud Välisministeeriumi kodulehel.

regulatsiooni vahel. Neljas peatükk esitab järeldused, millele käesoleva magistritöö tulemusel jõuti.

Käesoleva magistritöö raames võetakse teises peatükis vaatluse alla iga Euroopa Liidu liikmesriigi puhul kolm küsimust:

- 1) Mis on käesolevas liikmesriigis vanusepiirang alkoholi ostmiseks/tarvitamiseks?;
- 2) Kas on käesolevas liikmesriigis on ette nähtud karistus alaealisele alkoholi tarvitamise eest (kui jah, mis on karistus)?;
- 3) Kas käesolevas liikmesriigis saab karistada täisealist isikut alaealisele alkoholi ostmise/andmise eest (kui jah, mis on karistus)?

Aastal 2011 avaldatud *Global Status Report on Alcohol and Health* leidis, et kui Ida-Euroopas on enimtarbitumaks joogiks kange alkohol, siis mujal Euroopas on selleks hoopiski õlu või vein.¹³ Seega on töö esimeseks hüpoteesiks, et noorte alkoholitarbimisega seotud karistusõiguslik regulatsioon on rangem riikides, kus tarbitakse peamiselt kanget alkoholi.

Ameerika Ühendriikides koostasid A.C. Wagenaar ja T. L. Toomey mahuka uuringu alkoholi tarbimisega seotud probleemide kohta seoses alkoholi tarbimise vanusepiiranguga aastatel 1960-2000. Nimetatud töö tulemusel selgus, et 33%-l juhtudest tõi alkoholi tarbimise vanusepiirangu tõstmine kaasa alkoholi tarbimise vähenemise.¹⁴ Eeltoodust tulenevalt on käesoleva magistritöö teiseks hüpoteesiks, et Eestis on võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega vanusepiirang alkoholi tarbimiseks madalam.

Uuringute pinnalt on märgata Eesti puhul tendentsi, et kui alkoholitarbimise näitajad on vähenenud, siis narkootikumide tarvitamine on olnud pigem tõusuteel. Illegaalsete uimastite kasutamise näitajad on Euroopas jäänud üldjoontes suhteliselt samaks, kuid tervikuna on võrdluses Euroopa maadega mitmed Eesti uimastitarvitamise näitajad keskmisest kahjuks suuremad.¹⁵ Eeltoodust tulenevalt on käesoleva magistritöö kolmandaks hüpoteesiks, et alkoholitarbimine on suurem riikides, kus tarbitakse vähem narkootikume.

¹³ *Global Status Report on Alcohol and Health*. Geneva: World Health Organization, 2011. lk 7

¹⁴ Wagenaar, A.C. ja Toomey, T.L. *Effects of Minimum Drinking Age Laws: Review and Analyses of the Literature from 1960 to 2000*. *Journal of Studies on Alcohol*. Supplement No. 14, 2002, lk 206

¹⁵ Vt näiteks ESPAD ja HBSC uuringud.

T. Bjarnason, T. Thorlindsson, I. D. Sigfusdottir ja M. R. Welch viisid Islandil läbi uuringu, mis põhines E. Durkheimi teorial, et religioon mõjutab alaealiste alkoholitarbimise mustreid. Nende uurimuse tulemusel selgus, et noored, kelle elus oli religioon tähtsal kohal, tarbisid alkoholi oma eakaaslastest, kelle jaoks ei ole religioon oluline, vähem.¹⁶ Eeltoodust tulenevalt tekib küsimus, kas riikides, kus religioon on olulisel kohal, on seadused leebemad, sest alkoholitarbimine ei ole nii suureks probleemiks. Seega on käesoleva magistr töö neljandaks hüpoteesiks, et alaealiste alkoholitarbimisega seotud regulatsioonid on riikides, kus religioon ei ole väga olulisel kohal, rangemad.

Käesolevat magistr tööd enim iseloomustavad märksõnad on Eesti märksõnastiku (EMS) alusel järgmised: alaealised, alkohol, alkoholitarbimine.

¹⁶ Bjarnason, T., Thorlindsson, T., Sigfusdottir, I. D., Welch, M. R. *Familial and Religious Influences on Adolescent Alcohol Use: A Multi-Level Study of Students and School Communities*. - *Social Forces*. September, 2005, lk 383.

1. ALKOHOLITARBIMISEST EESTIS

Eesti inimeste alkoholitarbimist iseloomustab suurte alkoholikoguste joomine peamiselt eesmärgiga purju jääda. Sellise alkoholitarbimise viisiga kaasneb tugev seos joomise ning vägivalla, sealhulgas enese vastu suunatud vägivalla vahel.¹⁷ Võrdluseks: niinimetatud kontinentaalses joogikultuuris on alkoholi tarbimine enamasti seotud toidukultuuriga ning korraga tarbitakse väiksemaid alkoholikoguseid. Sellest tulenevalt on kontinentaalse joogikultuuriga riikides ka alkoholitarbimise seosed vägivallaga nõrgad ja alkoholist tingitud kahjud väiksemad.^{18,19}

Eesti Konjunkturiinstituut koostab igal aastal ülevaate alkoholi tarbimisest ning alkoholiturust Eestis. Alkoholi aastaraamatu andmetel tarbis iga eestlane 2004. aastal 9,85 liitrit 100% alkoholi ning üle 15-aastased eestlased tarbisid igaüks 11,51 liitrit.²⁰ Aastaks 2007 oli see arv tõusnud vastavalt 12,59-ni ning 14,79-ni.²¹ 2008. aastal hakkas Eestis kehtima säte, mille alusel on lubatud alkoholi müüa kaupluses ja rändkaupluses kell 10.00-22.00.²² See on ilmselt ka üks paljudest teguritest, mille tõttu paaril järgneval aastal alkoholitarbimine langes. Aastal 2015 olid eelnevalt nimetatud näitajad vastavalt 8,7 ja 10,34 liitrit.²³ Suurema osa alkohoolseid jooke (välja arvatud näiteks vahuveinid või väga kallid alkohoolsed joogid) ehk 70–90% turumahust joovad Eestis ära iganädalased tarbijad, kes moodustavad sõltuvalt alkoholisordist umbes 10–25% täisealisest elanikkonnast.²⁴

Lisaks eelnevale on Eesti Konjunkturiinstituut ka küsitlenud kooliõpilasi ning nende küsitluste tulemusel selgus muuseas, et:

¹⁷ World Health Organization. *Alcohol in the European Union. Consumption, harm and policy approaches*. Copenhagen, 2012, lk 13

¹⁸ Britton, A, Mckee, M. *The relation between alcohol and cardiovascular disease in Eastern Europe: explaining the paradox*. – *Journal of Epidemiology & Community Health*. May, 2000.

¹⁹ Leon, D. A. jt. *Huge variation in Russian mortality rates 1984-94: artefact, alcohol, or what?* – *The Lancet*, 09.11.1997

²⁰ Eesti Konjunkturiinstituut. *Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2016*. Tallinn, 2016, lk 49.

²¹ Ibid.

²² Alkoholiseadus. - [RT I 2008, 30, 190](#), § 40 lg 1 p 1 ja 7, lg 1¹

²³ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 49

²⁴ [Alkoinfo.ee](#).

- 1) 15-16-aastaste õpilaste seas ei ole kordagi elu jooksul purjus olnud vaid 13,4% vastanutest;
- 2) vähemalt korra on vastamise ajaks purjus olnud 49% kõikidest vastanutest;
- 3) viimase 30 päeva jooksul on poiste seas olnud tarvitatuim kange alkohol, millele järgnevad siider, õlu ja vein. Tüdrukute seas on tarvitatuim olnud võrdselt siider ja vein, millele järgneb kange alkohol ja õlu;
- 4) viimase 30 päeva jooksul on vähemalt ühel joomiskorral korraga tarbinud 5 jooki 36,5% vastanutest.²⁵

ESPAD'i (*The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*) 2016. aastal avaldatud uurimus 2015. aasta kohta põhines 15-16 aastaste Euroopa noorte vastustel. Selle uuringu tulemusel selgus, et:

- 1) Eestis on küsitlusele vastamise seisuga elu jooksul alkoholi tarvitanud 87% küsitlusele vastanud poistest ja 86% tüdrukutest;
- 2) viimase 30 päeva jooksul enne küsitlusele vastamist oli alkoholi tarvitanud 38% vastanutest.²⁶

Samuti selgus ESPAD'i 2016. aasta uuringust, et viimasel tarbimise hetkel joodud alkoholi hulga poolest jäävad Eesti noored alla üksnes Taani omadele – korraga tarbiti viimati keskmiselt 6,2 sentiliitrit puhast alkoholi.²⁷

ESPAD'i eelviimane uuring avaldati aastal 2011 ning tookord uuriti õpilastelt ka esimese purjusoleku kohta. Aastal 2016 seda küsimust ei esitatud. 2011. aasta uurimuse tulemusel selgus, et:

- 1) 76% Eestis küsitlusele vastanud noortest tarbis alkoholi enne 13. eluaastat;
- 2) 32% küsitlusele vastanud Eesti noortest oli purjus enne 13. eluaastat.²⁸

²⁵ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 66-69.

²⁶ ESPAD Group. *ESPAD Report 2015. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016, lk 38.

²⁷ Ibid, lk 50.

²⁸ ESPAD Group. *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students In 36 European Countries*. Sine loco, 2011. lk 303.

HBSC (*Health Behaviour in School-Aged Children*) viimane uurimus avaldati aastal 2016 ning selle tulemused põhinesid 2013/2014 läbiviidud küsitlustel. Selle uuringu tulemused Eesti kohta võtab kokku Tabel 1.

Tabel 1. HBSC uuringu tulemused Eestis.

	11		13		15	
	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud	Poisid	Tüdrukud
% vastanutest, kes tarvitab alkoholi vähemalt üks kord nädalas	3	1	4	2	12	7
% vastanutest, kes olid esimest korda purjus nooremana, kui 13-aastaselt	x ²⁹	x	x	x	21	17
% vastanutest, kes on vastamise hetkeks olnud purjus rohkem, kui 2 korda	1	1	7	7	31	29

Allikas: *Health Behaviour in school-aged children (HBSC) study*, lk 160-163

Võrreldes varasemate HBSC uuringutega esineb jätkuvalt tendents, et iganädalaste alkoholitarvitajate osakaal suureneb vanusega märgatavalt ning sarnaselt teistele riikidele on ka Eestis näha, et poisid tarvitavad alkoholi rohkem kui tüdrukud.³⁰

Aastate jooksul on illegaalsete uimastite tarvitamine Eesti noorte seas hakanud üha enam levima ja turule on tulnud järjest rohkem uusi aineid. Sellest lähtudes on iga järgneva ESPAD'i uuringuga täiendatud ankeeti küsimustega, mis puudutavad illegaalseid uimasteid, eesmärgiga saada võimalikult ülevaatlikku ja põhjalikku teavet noorte uimastitarvitamise kohta. Nii lisati

²⁹ X tähistab, et vastavas vanusekategorias seda küsimust ei esitatud.

³⁰ *Health Behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2013/2014 survey. Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being*. Copenhagen, 2016, lk 167

näiteks 2003. aastal küsimused GHB ja „maagiliste seente“ kohta ning näiteks 2007. aastal lisati küsimusi popperi ja ketamiini kohta.

ESPAD'i 2015. aasta uuringu andmetel on legaalse uimastite (ehk alkoholi ja tubaka) tarvitamine nii Euroopas keskmiselt kui ka Eestis mõnevõrra vähenenud. Illegaalse uimastite kasutamise näitajad on Euroopas jäänud üldjoontes suhteliselt samaks, kuid tervikuna on võrdluses Euroopa maadega mitmed Eesti uimastitarvitamise näitajad keskmisest kahjuks suuremad.

Illegaalse uimastite tarvitamine on ESPAD-i uuringute tulemuste järgi Eesti teismeliste hulgas kasvanud: kui 1995. aastal oli mõnda illegaalset uimastit proovinud üksnes 8% küsitlusele vastanud õpilastest vanuses 15-16, siis 2007. aastal juba 28% õpilastest. 2011. aasta uuringu tulemusel oli 26% küsitlusele vastanud Eesti noortest elu jooksul illegaalseid narkootikume proovinud.³¹ 2015. aasta uurimuse andmetel oli illegaalseid narkootikume proovinud õpilaste arv sama - 26%.³²

Käesoleva magistritöö autor on varem koostanud uurimistöö alkoholi tarbimisest Kuressaare gümnasistide seas. Uurimuses osales 476 gümnaasiumiõpilast, kelle vanus jäi vastamise hetkel vahemikku 16 ja 20 eluaastat. Uurimistöö tulemusel selgus, et:

- 1) 54% vastanutest tarbis esimest korda alkoholi juba enne 13. eluaastat;
- 2) 34% vastanutest tarbis esimest korda alkoholi 13-14-aastaselt ning 12% vastanutest 15-aastaselt või hiljem;
- 3) pea kõik vastanud õpilastest on jätkanud alkoholi tarbimisega regulaarselt – 22% vastanutest tarbib alkoholi 1-2 korda nädalas ning 45% kuni 3 korda kuus;
- 4) 95% õpilastest pidas alkoholi alaealistele kergelt kättesaadavaks.³³

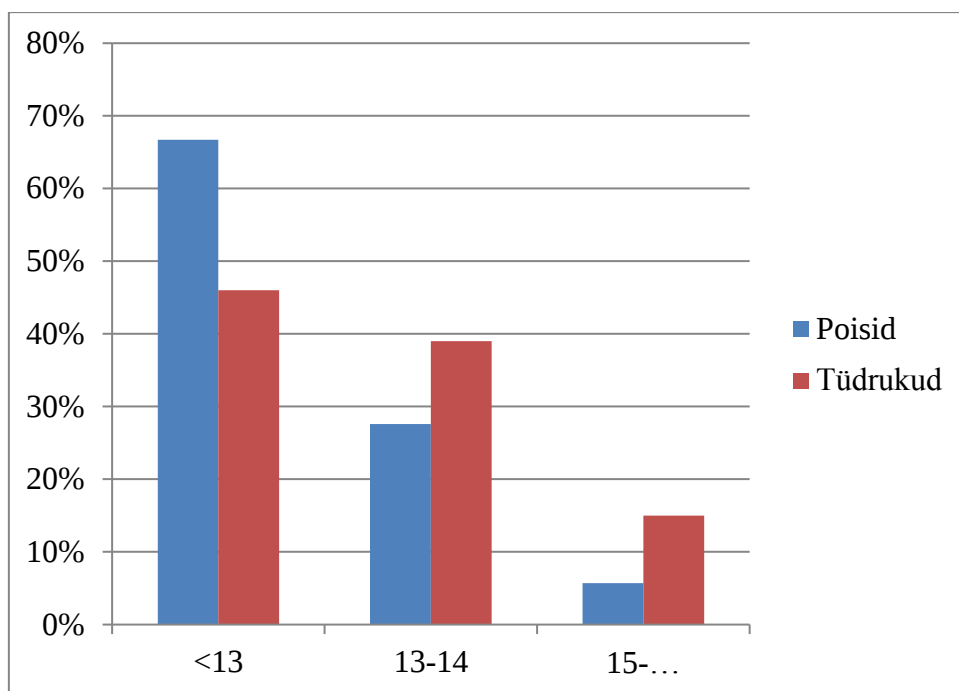
Täpsemad uurimuse tulemused esitavad Joonised 1-3.

³¹ ESPAD Group, 2011, lk 135

³² ESPAD Group, 2015, lk 40

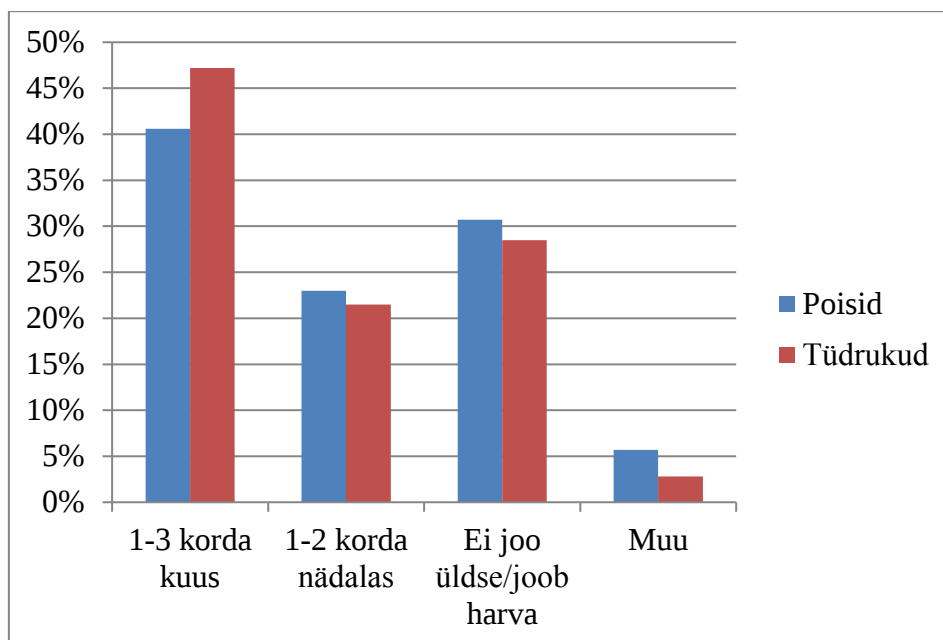
³³ Põld, P. Alkoholi tarbimine Kuressaare gümnasistide seas. Uurimistöö. Kuressaare: 2011, lk 10, 17.

Joonis 1. Vanus, mil esimest korda pruugiti alkoholi.

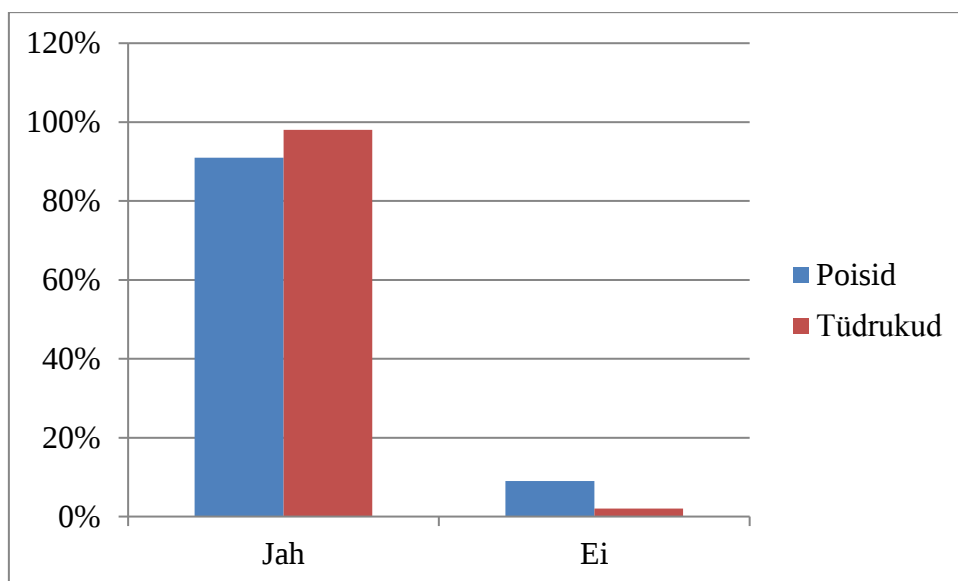
Allikas: Põld, P. lk 11

Joonis 2. Alkoholi tarbimise sagedus.

Allikas: Põld, P. lk 12-13

Joonis 3. Õpilaste hinnangud alkoholi kättesaadavuse lihtsusele alaealiste poolt.

Allikas: Pöld, P. lk 16-17

Eestis on alaealiste ja alkoholiga seotud väärtegede peamine kohtuväline menetleja Politsei- ja Piirivalveamet. Tabel 2 võtab kokku viimasel viiel aastal lahendatud väärtegede arvu vastavate sätete alusel.

Tabel 2. Kohtuvälise menetleja lahendatud väärtegede arv üldmenetluses alkoholiseaduse (AS) paragrahvide lõikes.

AS §	2016	2015	2014	2013	2012
AS § 71	2400	2866	2606	3673	5142
AS § 69	165	145	144	202	166

Allikas: Justiitsministeerium

Kriminaalasjade osas õnnestus saada käesoleva magistritöö autoril andmed üksnes eelmise aasta kohta. Karistusotsuste arvu aastal 2016 võtab kokku Tabel 3.

Tabel 3. Karistusotsuste arv aastal 2016 karistusseadustiku (KarS) sätete alusel.

KarS §	2016
KarS § 182	28
KarS § 182 ¹	5

Allikas: Justiitsministeerium

Karistusstatistika puhul on kindlasti oluline märkida, et mitte kõik noored ei jää alkoholi tarvitamisega ja ostmisega seadusesilmale vahele ning sama saab öelda ka täisealiste isikute kohta, kes alaealisele alkoholi ostavad või annavad. Karistusi määratakse praktiliste olukordadega võrreldes harva ning isegi kui paraneks selliste süütegude avastamise võimalused, jääks taoliste süütegude registreerimine kaugemale maha nähtuse tegelikust ulatusest.³⁴

Alkoholi liigtarbimine toob endaga omakorda kaasa väga palju terviseprobleeme ning samuti kaasnevad liigse alkoholitarvitamisega mitmed negatiivsed tagajärjed ühiskonnale ning suured ravikulud Eesti riigile. Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul toob juba üle 6 liitri puhta alkoholi tarbimine elaniku kohta aastas kaasa tõsise kahju rahva tervisele³⁵.

Eestis suri alkoholi tarvitamisega seotud haigustesse aastal 2015 495 inimest, kellest 392 olid mehed ja 103 naised. Kõige rohkem surmasid põhjustas aastal 2015 maksa alkoholitõbi, mille tagajärjel suri 228 inimest – neist 167 mehed ja 61 naised. Tabeli teisel kohal on alkoholimürgistus, mille tagajärjel hukkus 96 meest ja 22 naist. Kolmandal kohal on alkoholist tingitud psüühika- ja käitumishäired, mille tagajärjel hukkus 58 meest ja 8 naist ehk kokku 66 inimest.³⁶ Alkoholist põhjustatud surmade ülevaate esitab täpsemalt Lisa 2.

Kõige rohkem suri alkoholist põhjustatud haigustesse aastal 2015 mehi ja naisi vanuses 55-64 eluaastat – kokku 168 inimest. 128 hukkunut olid vanusegrupis 45-54 eluaastat. Kõige nooremad hukkunud kuulusid vanuseklassi 25-34 ning hukkunuid oli 16, kellest üksnes 3 olid naised, kes hukkusid maksa alkoholitõve tõttu. Meeste puhul olid vanuseklassis 25-34 hukkamise põhjuseks alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired, alkoholne kardiomiopaatia, maksa alkoholitõbi, ja juhuslik mürgistus ja selle toime. Aastal 2015 ei

³⁴ Ahven, A. ja Kruusmaa, K.-C. Alkoholiseaduse rikkumised alaealistele alkoholi müümisel. Kriminaalpoliitika analüüs nr 4/2013.

³⁵ Alkoinfo.ee

³⁶ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 84

kuulunud ühtki alkoholist põhjustatud haiguse tagajärjel hukkunu vanuseklassidesse 0-14 eluaastat ning 15-24 eluaastat³⁷. Täpsemalt esitab alkoholist põhjustatud surmade ülevaate haiguste lõikes aastal 2015 Lisa 3.

Alkoholiga seotud haiguste tõttu pöördus arsti poole 2015. aastal 8571 inimest. 3567 juhtumil oli arsti poole pöördumise põhjuseks alkoholi psühhoos. 1623 arsti poole pöördumise juhtumit olid seotud alkoholi sõltuvusega. Maksa alkoholtõvega pöörduti arsti poole 1039 juhul. Kõige vähem pöörduti arsti poole alkoholmüopaatia – registreeriti 2 juhtumit.³⁸ Täpsemad andmed seoses alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunute arvuga aastatel 2014-2015 esitab Lisa 4

Kahjuks pöördus alkoholiga seotud haiguste tõttu pere- ja eriarstide poole ka 16-20-aastaseid patsiente. Noorte patsientide pöördumist registreeriti aastal 2016 168 korral, mida on 4 võrra vähem kui aastal 2014. Kõige rohkem pöördusid noored arsti poole alkoholi toksilise toime tõttu (71 juhtumit) ja alkoholi psühhoosiga (70 juhtumit). Muu hulgas võiks mainida, et 8 pöördumist olid seoses alkoholi sõltuvusega ning 1 ka maksa alkoholtõvega.³⁹ Täpsemad andmed seoses alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunud 16-20-aastaste patsientide arvuga aastatel 2014-2015 esitab Lisa 5.

Kui võrrelda alkoholist põhjustatud haiguseid ravikulude lõikes, siis kõige suuremad olid kulutused seoses alkoholi psühhoosiga. Alkoholi psühhoosiga seotud ravikulud oli 2015. aastal 1 437 160 eurot. Ühtlasi moodustas see 40,6% ravikuludest, mis olid seotud alkoholiga seotud haigustega. Osakaalu poolest teisel kohal on 24,3%-ga maksa alkoholtõbi, mille kuludeks oli 2015. aastal 706 060 eurot. Kolmandal kohal oli 8,3%-i ja 295 460 euroga alkoholi toksiline toime. Kokku kulus alkoholiga seotud haiguste ravikuludeks aastal 2015 3 542 330 eurot ning see summa on suurem kui aastal 2014.⁴⁰ Täpsema ülevaate ravikuludest alkoholiga seotud haiguste lõikes aastatel 2012-2015 esitab Lisa 6.

Lisaks terviseprobleemidele on alkoholi liigtarvitamisega seotud ka erinevad avaliku korra rikkumised, erinevad kuriteod ja õnnetused, millest kahjuks paljud võivad lõppeda ja on ka lõppenud surmaga.

³⁷ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 85

³⁸ Ibid, lk 80

³⁹ Ibid, lk 81

⁴⁰ Ibid, lk 82

Kainenema toimetati aastal 2015 16674 inimest, mida on ligi 4500 inimest rohkem, kui aasta varem.⁴¹ Kainenema toimetatud inimeste arvu aastatel 2012-2015 esitab Tabel 4.

Tabel 4. Kainenema toimetamised aastatel 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Kainenema viidud inimeste arv	16574	16306	12149	16674

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Alaealise alkoholi tarvitamisele kallutamist registreeriti aastal 2015 63 korral. Alaealisele alkoholi müüki ja ostu registreeriti 13 korral. Alkoholi käitlemise korra rikkumist registreeriti 14 korral.⁴²

Aastal 2015 registreeris Politsei- ja Piirivalveamet 6452 joobes juhtimist ning 154 liiklusõnnetust, kus osales joobes mootorsõiduki juht. Õnnetustes hukkus 14 inimest ja vigastada sai 215 inimest. Kõikidest liiklusõnnetustest moodustasid liiklusõnnetused joobes juhi osalusel 11%.⁴³ Täpsemad andmed mootorsõiduki juhtimise kohta joobeseisundis ning sellega seotud liiklusõnnetuste kohta aastatel 2012-2015 esitab Tabel 5.

⁴¹ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 71.

⁴² Ibid, lk 71.

⁴³ Ibid.

Tabel 5. Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis ja sellega seotud liiklusõnnetused 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Politsei poolt registreeritud joobes juhtimiste arv ⁴⁴	7190	6945	6637	6452
Liiklusõnnetuste arv joobes mootorsõidukijuhi osalusel ⁴⁵	203	205	180	154
Hukkunute arv	18	22	15	14
Vigastatute arv	279	288	239	215

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Kõikidest liiklusõnnetustest moodustasid liiklusõnnetused joobes juhi osalusel 2015. aastal 11%. Kõikidest liikluses hukkunud inimestest moodustasid joobes juhi tõttu hukkunud isikud 21% ning kõikidest liikluses vigasaanutest moodustasid joobes juhi tõttu vigastatud 12%. Liiklusõnnetused joobes juhi osalusel oli 2015. aastal vähem, kui aastatel 2012-2014. Seevastu hukkunute arv on näiteks aastaga 2014 võrreldes tõusnud.⁴⁶ Täpsemaid andmeid seoses joobes mootorsõidukijuhi osalusel toimunud liiklusõnnetuste ning nendes hukkunud ja vigastada saanute osakaaluga aastatel 2012-2015 kajastab Tabel 6.

⁴⁴ Väärteod ja kuriteod kokku.

⁴⁵ Kuni aastani 2012 on arvestatud üksnes alkoholi- ja narkojoobes mootorsõidukijuhte, kuid alates 2013. aastast on neile lisandunud ka alkoholi tarvitamise tunnustega juhid.

⁴⁶ Eesti Konjunkturiinstituudi andmetel.

Tabel 6. Joobes mootorsõidukijuhi osalusel toimunud liiklusõnnetuste ning nendes hukkunud ja vigastada saanute osakaal 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Liiklusõnnetused joobes juhi osalusel (% kõikidest liiklusõnnetustest) ⁴⁷	15	15	13	11
Hukkunud (% kõikidest liiklusõnnetustest)	20	27	19	21
Vigastatud (% kõikidest liiklusõnnetustest)	16	17	14	12

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Tuleõnnetustes hukkus aastal 2015 Eestis 55 inimest, mida on rohkem kui aasta varem. Hukkunud 55-st inimesest 30,9% ehk 17 inimest olid raskes joobes. See arv oli sama ka aasta varem. Kained olid 15 hukkunut. Joobeastet ei määratud 10 hukkunul. 3 hukkunut olid kerges joobes ning 10 keskmises.⁴⁸ Täpsemad andmed seoses tuleõnnetustes hukkunute arvuga joobeastmete lõikes aastatel 2014-2015 esitab Tabel 7.

Tabel 7. Tuleõnnetustes hukkunute arv joobeastmete lõikes 2014-2015.

	Arv		Osakaal	
	2014	2015	2014	2015
Kaine	12	15	24,5	27,3
Kerge joove	7	3	14,3	5,4
Keskmine joove	9	10	18,4	18,2
Raske joove	17	17	34,6	30,9
Olek määramata	4	10	8,2	18,2
Kokku	49	55	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

⁴⁷ Kuni aastani 2012 on arvestatud üksnes alkoholi- ja narkojoobes mootorsõidukijuhte, kuid alates 2013. aastast on neile lisandunud ka alkoholi tarvitamise tunnustega juhid.

⁴⁸ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 75

Aastal 2015 uppus 36 inimest, mida on märgatavalt vähem kui aasta varem, mil uppus 62 inimest. 2015. aastal hukkunud 36-st isikust olid 52,8% ehk 19 inimest kained. Seda on vähem kui aasta varem – aastal 2014 moodustasid kõigist uppunutest kained ohvrid 40,3% ehk 25 inimest. Kerges joobes oli 5, keskmises joobes 6 ning raskes joobes 4 hukkunut. Joobeastet ei määratud aastal 2015 üksnes 2 uppunul.⁴⁹ Täpsemad andmed seoses uppunute arvuga joobeastmete lõikes aastatel 2014-2015 esitab Tabel 8.

Tabel 8. Uppunute arv joobeastmete lõikes 2014-2015.

	Arv		Osakaal	
	2014	2015	2014	2015
Kaine	25	19	40,3	52,8
Kerge joove	7	5	11,3	13,9
Keskmine joove	12	6	19,4	16,7
Raske joove	16	4	25,8	11,1
Olek määramata	2	2	3,2	5,5
Kokku	62	36	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Kukkumise tagajärjel hukkus aastal 2015 99 inimest, mida on rohkem kui aasta varem – aastal 2014 hukkus kukkumise tagajärjel 77 inimest. Hukkunu joobeastet ei määratud 44 juhul ning 33 hukkunut (33,3% kõigist kukkumise tagajärjel hukkunutest) olid kained. Aastal 2014 olid kained 19 inimest ehk 24,7% kõigist kukkumise tagajärjel hukkunutest. Aastal 2015 olid kerges joobes 7, keskmises joobes 6 ning raskes joobes 9 kukkumise tagajärjel hukkunut.⁵⁰ Täpsemad andmed seoses kukkumise tagajärjel hukkunute arvuga joobeastmete lõikes aastatel 2014-2015 esitab Tabel 9.

⁴⁹ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 76

⁵⁰ Ibid, lk 77

Tabel 9. Kukkumise tagajärjel hukkunute arv joobeastmete lõikes 2014-2015.

	Arv		Osakaal	
	2014	2015	2014	2015
Kaine	19	33	24,7	33,3
Kerge joove	5	7	6,5	7,1
Keskmine joove	10	6	13	6,1
Raske joove	11	9	14,3	9,1
Olek määramata	32	44	41,5	44,4
Kokku	77	99	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Alajahtumise tagajärjel hukkus aastal 2015 37 inimest, mida on 10 inimese võrra rohkem kui aasta varem. 40,6% kõigist alajahtumise tagajärjel hukkunutest ehk 15 isikut olid kained. Aastal 2014 olid kained 38,3% kõigist alajahtumise tagajärjel hukkunutest ehk 18 inimest. Aastal 2015 olid kõigist alajahtumise tagajärjel hukkunutest kerges joobes 5, keskmises joobes 9 ning raske joobes 1 hukkunud.⁵¹ Täpsemad andmed seoses alajahtumise tagajärjel hukkunute arvuga joobeastmete lõikes aastatel 2014-2015 esitab Tabel 10.

Tabel 10. Alajahtumise tagajärjel hukkunute arv joobeastmete lõikes 2014-2015.

	Arv		Osakaal	
	2014	2015	2014	2015
Kaine	18	15	38,3	40,6
Kerge joove	8	7	17	18,9
Keskmine joove	13	9	27,7	24,3
Raske joove	3	1	6,4	2,7
Olek määramata	5	5	10,6	13,5
Kokku	47	37	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

⁵¹ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 77

Enesetapu tagajärjel hukkus Eestis aastal 2015 181 inimest. Seda on õnneks vähem kui aasta varem, kui endalt võttis elu 231 inimest. Üle poole – 63% - kõigist enesetapu tagajärjel hukkunutest olid kained. Kerges joobes oli 8,8%, keskmises joobes 17,7% ning raskes joobes 5,5% kõigist enesetapu tagajärjel hukkunutest. Joobeastet ei määratud 5% juhtudest.⁵² Täpsemaid andmeid seosed enesetapu tagajärjel hukkunute arvuga joobeastmete lõikes aastatel 2014-2015 kajastab Tabel 11.

Tabel 11. Enesetapu tagajärjel hukkunute arv joobeastmete lõikes 2014-2015.

	Arv		Osakaal	
	2014	2015	2014	2015
Kaine	126	114	54,6	63
Kerge joove	28	16	12,1	8,8
Keskmine joove	41	32	17,7	17,7
Raske joove	16	10	6,9	5,5
Olek määramata	20	9	8,7	5
Kokku	231	181	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Marje Josing on kirjutanud: „Eesti riik ei ole nii rikas, et kinni maksta alkoholi liigtarbimisest tekkivaid kahjusid ja eesti rahvas on liiga väike, et kaotada läbi alkoholi nii palju elusid. Seega kõik sammud, mis aitavad liigtarbimist vähendada, on oodatud ja vajalikud.”⁵³ Vaadates eelpool mainitud alkoholist põhjustatud tervisekahjude, tervisekahjudele kuluvate summade, õnnetuste, vigastatute ning surmade arve, peab nõustuma. Eesti riik on tõepoolest liiga väike, et alkoholi tõttu näiteks elu või tervise kaotanute arv peaks olema taolises suurusjärgus. Seega saame eeltoodud uuringutele tuginedes öelda, et Eestis on alkoholi liigtarbimise näol tegu küllaltki suure sotsiaalse probleemiga, millega tuleb võidelda. Kuna aga uurimustest nähtub ka

⁵² Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 78

⁵³ Eesti Konjunkturiinstituut. Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2011. Tallinn, 2011, lk 4.

see, et Eestis on suureks probleemiks juba alaealiste alkoholitarbimine, siis tuleks tähelepanu pööratagi rohkem neile, et tulevikus oleks alkoholi liigtarvitamist vähem ka täiskasvanute seas.

2. ALKOHOLIPOLIITIKA EESMÄRGID JA HETKEL KEHTIV REGULATSIOON

2.1. Alkoholi poliitika eesmärgid

2.1.1. Globaalne strateegia alkoholi liigtarvitamise vähendamiseks

2008. aasta 21. mail võtsid Maailma Terviseorganisatsiooni 193 liikmesriiki Maailma terviseassambleel vastu resolutsiooni, millega kinnitasid globaalse strateegia alkoholi liigtarvitamise vähendamiseks. Kuigi vaid pool maailma elanikkonnast tarbib alkoholi, on alkohol varajase suremuse ja tervisekahjude põhjustajana tähtsuselt kolmas riskitegur ning samas suurim tervisekao allikas tööelise elanikkonna hulgas.⁵⁴

Strateegia rõhutabki seega alkoholi osatähtsust tervisekahjude põhjustajana. Oma soovitustes liikmesriikidele tugineb Maailma Terviseorganisatsioon paljudele teadusuuringutele ja tippeksperptide analüüsidele. Maailma Terviseorganisatsioon näeb ette, et toimiv alkoholi poliitika on kõikehõlmav, intersektoraalne ja järjepidev ning nii strateegia kui ka tegevuskava järgivad sarnast struktuuri, kus alkoholi poliitika erinevad aspektid on koondatud kümnesse valdkonda:

- 1) teadlikkuse suurendamine ning poliitiline pühendumine;
- 2) terviseteenused;
- 3) kogukonna tegevus;
- 4) joobes juhtimise vähendamine;
- 5) alkoholi kättesaadavus;
- 6) alkoholsete jookide turundus;
- 7) hinnapoliitika;
- 8) alkoholi liigtarvitamisega kaasnevate kahjude vähendamine;

⁵⁴ Sotsiaalministeerium. Alkoholi poliitika roheline raamat. *Sine loco*, 2014, lk 4.

9) salaalkoholi leviku ja tervisekahjude vähendamine;

10) alkoholi tarvitamise ja kahjude seire.⁵⁵

Maaailma Terviseorganisatsiooni Euroopa regiooni liikmesriigid kinnitasid 2011. aasta septembris Euroopa tegevuskava selle strateegia rakendamiseks ning ka Eesti alkoholipoliitika roheline raamat järgib globaalse strateegia struktuuri, soovitusi liikmesriikidele ja Maaailma Terviseorganisatsiooni koondatud soovitusi tõenduspõhiste meetmete kohta.⁵⁶

2.1.2. Euroopa Liidu alkoholistrateegia

Kuna alkoholi liigtarvitamise otsesed ja kaudsed sotsiaalsed kulud on Euroopas äärmiselt kõrged⁵⁷, siis võttis Euroopa Komisjon aastal 2006 vastu strateegia Euroopa Liidu liikmesriikide toetamiseks alkoholikahjude vähendamisel. Strateegia keskendus viiele valdkonnale:

1) noorte, laste ja loote kaitsmine;

2) alkoholist põhjustatud vigastuste ning surmade ennetamine liikluses;

3) alkoholikahjude vähendamine täiskasvanutel ning töökohal;

4) teadlikkuse tõstmine;

5) andmete ning teadusliku tõendusmaterjali kogumine ning levitamine.⁵⁸

Nimetatud strateegia lõppes aastal 2013 ning kuigi alkoholi liigtarvitamise teemadega on tegelenud pea kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide terviseministrid pärast seda, siis Euroopa Komisjon ei ole olnud nõus uue strateegia koostamisega.⁵⁹

⁵⁵ Sotsiaalministeerium, lk 4

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Näiteks aastal 2010 oli see summa hinnanguliselt 156 miljardit eurot. Allikas: <http://www.europarl.europa.eu/news/et/news-room/20150424STO46092/euroopa-liidu-uu-alkoholistrateegia-suunas>

⁵⁸ Sotsiaalministeerium, lk 4

⁵⁹ Ossinovski hinnangul vajab Euroopa Liit uut alkoholistrateegiat.- Pealinn 13.01.2017.

2.1.3. Eesti alkoholipoliitika eesmärgid

2011. aastal ametisse astunud Vabariigi Valitsus võttis oma nelja-aastases tegevusprogrammis üheks eesmärgiks alkoholipoliitika uuendamise, et vähendada alkoholitarvitamist. Selle jaoks lubati üle vaadata riiklik alkoholipoliitika ja karmistada karistusi alkoholi alaealistele kättesaadavaks tegemise eest. Samuti lubati välja arendada alkoholi liigtarvitamise varajase avastamise ja nõustamise süsteem, et ennetada kroonilise alkoholisõltuvuse väljakujunemist ning tagada ravi alkoholist loobujatele.⁶⁰

Alkoholipoliitika eesmärgiks on vähendada sotsiaalset, majanduslikku ja tervisekahju, mis tuleneb liigsest alkoholitarvitamisest ning tagada lastele ja noortele toetav keskkond. Lisaks on eesmärk muuta elukeskkond kõigi inimeste jaoks turvalisemaks ning nende eesmärkide saavutamiseks tuleb vähendada alkoholi kogutarbimist ning pöörata eraldi tähelepanu Eestis suurimat kahju tekitavatele valdkondadele, milleks on noorte alkoholitarbimine, alkoholitarbimise tagajärjel tekkinud õnnetused, kuritegevus, vägivald ja kroonilised haigused.⁶¹

Vastavate eesmärkide täitmist plaanitakse mõõta järgmiste näitajatega:

- 1) alkoholi tarbimine Eestis on püsivalt alla 8 liitri absoluutset alkoholi ühe elaniku kohta aastas
- 2) alkoholi tarvitamisega alustamise iga on tõusnud ning alkoholi tarvitavate ja purjus olnud noorte osakaal on langenud
- 3) alkoholist põhjustatud vigastuste ning vigastussurmade arv on langenud.⁶²

2016. aastal vahetus valitsus ning uus valitsus nägi oma tegevuskavas ette seada eesmärgiks vähendada alkoholitarbimist ja sellest tulenevaid tervisekahjusid ning selle jaoks plaanitakse kehtestada seadusega täiendavaid alkoholi reklaami- ja müügi piiranguid.⁶³

Eesti Vabariigi tervise- ja tööministri Jevgeni Ossinovski sõnul on uue alkoholi- ja reklaamiseaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk mitte keelata alkoholi müük, vaid vähendada alkoholi nähtavust avalikus ruumis ning piirata alkoholi kättesaadavust ja reklaami,

⁶⁰ Sotsiaalministeerium, lk 3.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid, lk 4.

⁶³ Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtted 2016-2019. Tallinn, 2016, lk 15

mis on meetmed, mis tõendus põhisel vähendavad oluliselt alaealiste alkoholitarvitamist ja alkoholi liigtarbimist, tagavad turvalise keskkonna ning vähendavad alkoholist tingitud kuritegevust, sotsiaalseid probleeme ja tervisekahjusid. J. Ossinovski hinnangul ei kaotata eelnõuga riigi kohustust ka edaspidi tegeleda jõuliselt alkoholismi tagajärgede ja raviga, kuid ilma käesoleva eelnõuta on rahva tervise kaitse terviklikkus mõeldamatu. Ühtlasi viiakse käesoleva eelnõuga Eesti alkoholipoliitika kooskõlla ka Maailma Terviseorganisatsiooni globaalse alkoholistrateegiaga.⁶⁴

Eeltoodust tulenevalt saame seega järeldada, et sõltumata Eestis võimul olevast parteist, peetakse igal juhul oluliseks alkoholitarbimist vähendada nii alaealiste kui täisealiste seas ning sellega seoses ka alkoholist tulenevaid tervisekahjusid vähendada.

2.2. Alaealiste alkoholitarbimisega seotud kehtivad regulatsioonid

2.2.1. Regulatsioon Eestis

Eesti Vabariigis reguleerib käesolevas magistritöös esitatud uurimisküsimusi alkoholiseadus. Täisealised on Eesti Vabariigis kõik vähemalt 18-aastased isikud⁶⁵ ning vastavalt alkoholiseaduse §-dele 46 ja 47 lg-le 1 on alaealisel alkohoolse joogi tarbimine, omamine ja valdamine keelatud. Alkohoolse joogi tarbimise eest saab alaealist karistada rahatrahviga kuni 10 trahviühikut⁶⁶ ning alkoholi ostmise eest karistust alates 01.01.2015 enam ei määrata⁶⁷. Vastava seaduse muutmise eelnõu seaduse seletuskirja järgi kahjustab alaealine alkoholiga iseenda huve ja seega ei saa talle alkoholi ostmist karistusõiguslikult ette heita. On vajalik vältida alaealise stigmatiseerimist väärtekaristusega ning selle asemel, et karistada alaealist, kellel õnnestub alkoholi osta, tuleks riigil pöörata tähelepanu sellele, et alaealisele poleks alkohol kättesaadav.⁶⁸ Vastavalt Eestis hetkel kehtivale karistusseadustikule on trahviühik rahatrahvi baassumma, mille suurus on neli eurot.⁶⁹ Järelikult saab alaealisele kohaldatav trahv olla alkoholi tarbimise eest maksimaalselt kuni 40 eurot.

⁶⁴ Alkoholipoliitika karmistamine läbis riigikogus esimese lugemise. Sotsiaalministeeriumi uudised. 22.03.2017.

⁶⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 12.03.2015, 106, § 8 lg 2

⁶⁶ Alkoholiseadus. - RT I, 01.09.2015, 1, § 71

⁶⁷ Alkoholiseadus. – RT I, 12.07.2014, 1.

⁶⁸ Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 554 SE seletuskiri, lk 117.

⁶⁹ Karistusseadustik. - RT I, 31.12.2016, 14 - § 47 lg 1 teine lause.

Alkoholiseaduse § 47 lg 2 alusel on keelatud ka alkohoolse joogi pakkumine, võõrandamine või üleandmine alaealisele. Alaealisele alkohoolse joogi ostmise eest on võimalik karistada rahatrahviga kuni 300 trahviühikut⁷⁰ (ehk 1200 eurot). Lisaks näeb karistusseadustik ette karistuse täisealisele, kes kallutab alaealist alkoholi tarvitamisele. Sel juhul saab karistada rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.⁷¹ Juhul, kui täisealine ostab alaealisele alkoholi süstemaatiliselt, saab teda karistada samuti rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.⁷²

2.2.2. Regulatsioon teistes Euroopa Liidu liikmesriikides

Austrias reguleerib alaealiste alkoholitarbimist *Jugendschutzgesetz*, mille alusel eristatakse vanusepiirangu küsimuses viit vanuserühma ning viit alkohoolsete jookide rühma. Ülevaate alkoholitarbimise vanusepiirangutest annab järgnev tabel.

Tabel 12. Alkoholitarbimise vanusepiirangud Austrias.

Vanus	Õlu	Vein/Šampanja	Veini- või õllekokteil	Kange alkoholiga kokteilid	Kange alkohol
... -14	keelatud	keelatud	keelatud	keelatud	keelatud
14-15	lubatud vanema juuresolekul	lubatud vanema juuresolekul	lubatud vanema juuresolekul	keelatud	keelatud
16-17	lubatud	lubatud	lubatud	keelatud	keelatud
18-...	lubatud	lubatud	lubatud	lubatud	lubatud

Allikas: Austria Saatkond Tallinnas

Õlle, veini, šampanja ning veini- ja õllekokteilide ostmiseks peab isik olema 16-aastane ning kange alkoholi ja kangest alkoholist tehtud kokteilide ostmiseks peab isik olema 18-aastane.⁷³

⁷⁰ Alkoholiseadus. § 69.

⁷¹ Karistusseadustik. § 182

⁷² Ibid, § 182¹ lg 1

⁷³ Austria Saatkond Tallinnas.

Vastavalt Austria seadustele ei ole ette nähtud karistust alaealisele alkoholi tarbimise eest ning samuti mitte täisealisele isikule alaealisele alkoholi ostmise eest.⁷⁴

Belgias reguleerib uuritavaid küsimusi *Loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits*. Seadusega on keelatud müüa, serveerida ning muul moel võimaldada alkohoolseid jooke, mille alkoholi sisaldus on suurem kui 0,5% alla 16-aastastele isikutele.⁷⁵ Sama seaduse alusel on keelatud müüa, serveerida ja muul moel võimaldada kangeid alkohole (alkoholisisaldus suurem kui 22%⁷⁶) alla 18-aastastele isikutele⁷⁷. Eraviisiliselt alkoholi tarbimise jaoks vanusepiirangut pole.⁷⁸ Belgias ei ole seadusega ette nähtud karistust alaealisele, kes alkoholi tarbib, ning täiskasvanut, kes alaealisele alkoholi ostab, ei saa samuti karistada.⁷⁹

Bulgaaria seaduse *ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВЕТО* artikli 54 (1) alusel on keelatud alkoholi müük nooremale, kui 18-aastasele isikule. Tarbimise suhtes seadusest tulenevaid piiranguid ei ole⁸⁰. Kuna seadus ei keela alaealisel tarbida alkoholi, ei ole ka ette nähtud karistust alaealisele, kes alkoholi tarvitab⁸¹. Küll aga on ette on nähtud karistus täiskasvanule, kes alaealisele alkoholi annab. Selle eest saab vastavalt *НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС*'i artiklile 193 (1) karistada isikut kuni 6-kuulise vabadusekaotuse või rahatrahviga kuni 500 bulgaaria leevi.

Kui veel mõned aastad tagasi erines alkoholi ostmise vanusepiirang Hispaanias piirkonniti, siis alates aastast 2015 hakkasid kõikides piirkondades kehtima alkoholi ostmiseks vanusepiirang 18 eluaastat⁸². Eraviisiliselt alkoholitarbimise jaoks vanusepiirangut endiselt sätestatud ei ole, kuna Hispaanias on näiteks vein osa toidukultuurist. Samuti on lubatud alaealistel tarbida veini

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ *Loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits*, artikkel 6 § 6.

⁷⁶ *Loi du 7 janvier 1998 concernant la structure et les taux des droits d'accise sur l'alcool et les boissons alcoolisées*, artikkel 16.

⁷⁷ *Loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits*, artikkel 6 § 6.

⁷⁸ *Service Public Fédéral – Santé publique, sécurité de la chaîne alimentaire et environnement*'i esindaja edastatud kommentaarid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Bulgaaria Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Igal piirkonnal on oma seadus ning need on kättesaadavad Hispaania Terviseministeeriumi kodulehel aadressil: <https://www.msssi.gob.es/alcoholJovenes/legislacion/legislacionAutonomica.htm>

näiteks restoranis koos mõne täisealise isikuga.⁸³ Sanktsioonid saab iga autonoomne piirkond endiselt ise kehtestada. Mõnes piirkonnas on võimalik alaealist karistada alkoholi tarbimise eest juhul, kui seda tehakse avalikus kohas. Sel juhul on tavaliselt karistuseks rahatrahv. Samuti sõltub täiskasvanu karistamine alaealisele alkoholi ostmise eest kindlast autonoomsest piirkonnast, aga kui seda tehakse, on karistuseks tavaliselt rahatrahv.⁸⁴

Hollandis hakkas kehtima uus regulatsioon 01.01.2013 ning alaealiste alkoholitarbimist reguleerib *Drank- en Horecawet*, mille artikli 20 alusel on keelatud osta ja tarbida alkoholi alla 16-aastastel isikutel. Alates 16. eluaastast on lubatud osta lahjasid alkohole – näiteks õlu ja vein. Kange alkoholi ostmiseks peab isik olema vähemalt 18-aastane.⁸⁵ Küll aga on väljatöötamisel eelnõu, millega soovitakse keelata igasuguse alkoholi ostmise alla 18-aastaste isikute poolt⁸⁶. Sama seaduse artikli 45 alusel karistatakse alla 16-aastast alaealist avalikus kohas alkoholi tarbimise eest esimese kategooria rahatrahviga, mis *Wetboek van Strafrecht*'i artikli 23 järgi võib olla kuni 370 eurot, kuid Hollandi Justiitsministeeriumi esindaja sõnul on praktikas tavaliselt kuni 45 eurot. Täiskasvanule, kes ostab alaealisele alkoholi, ei ole karistust Hollandis ette nähtud.⁸⁷

Horvaatias on alkoholi ostmise ning avalikus kohas tarbimine keelatud alla 18-aastastel isikutel.⁸⁸ Kui alaealine siiski tarbib alkoholi, siis sõltub karistamine isiku vanusest. Alla 14-aastaseid alaealisi ei karistata ning karistatakse tema vanemaid või eestkostjat oma vanemlike kohustuste hooletusse jätmise eest. Kui alaealine on vanem kui 14, kuid noorem kui 18, siis karistatakse teda ennast rahatrahviga, mille suurus sõltub mitmetest teguritest ja otsustatakse seega menetluse käigus. Täiskasvanule, kes alaealisele alkoholi ostab või annab, ei ole karistust ette nähtud.⁸⁹

Iirimaa reguleerivad alaealiste alkoholitarbimist *Intoxicating Liquor Act 1988*, *Intoxicating Liquor Act 2003*, ja *Intoxicating Liquor Act 2008*. 1988. aasta seaduse artikli 33 (1) (a) alusel on alla 18-aastaselt isikul keelatud alkoholi osta. 2003. aasta seadusega sätestati artiklis 33 (1) (b), et üldjuhul on keelatud alla 18-aastastel isikutel ka alkoholi tarbida, välja arvatud juhtudel,

⁸³ Hispaania Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ *Handreiking Drank- en Horecawet voor gemeenten*.

⁸⁶ Hollandi Justiitsministeeriumi esindaja kommentaarid.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ *Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti*, artikkel 13.

⁸⁹ Horvaatia Riikliku Rahvatervise Instituudi esindaja kommentaarid.

kui alaealine tarbib alkoholi oma kodus, vanemate või eestkostja nõusolekul. 2003. aasta seaduse alusel saab artikli 33 (2) järgi alaealist karistada alkoholi tarbimise ja ostmise eest väärteo korras rahatrahviga kuni 100€. 2008. aasta seaduse artikli 32 (4) alusel saab karistada täisealist isikut alaealisele alkoholi ostmise eest rahatrahviga kuni 1500€ esimesel rikkumisel ning igal järgneval korral kuni 2000€.

11. novembril 2012 jõustus Itaalias *Decreto-Legge 13 settembre 2012, n. 158*, millega seati alkoholi ostmise vanusepiiriks 18 eluaastat.⁹⁰ Enne uue seaduse vastuvõtmist oli alkoholi ostmiseks vaja olla vähemalt 16 aastat vana. Seaduses sätestatud vanus käib ainult ostmise kohta ning kuna Itaalias on näiteks vein lahutamatu osa toidukultuurist, siis on alaealistel lubatud alkoholi tarbida kodus koos vanematega.⁹¹ Lähtudes eeltoodust ei ole Itaalias seadusega ette nähtud karistust alaealisele alkoholi tarvitamise eest ning samuti ei ole karistatav alaealisele alkoholi ostmine täisealise poolt.⁹²

Kreekas sätestab alkoholi tarbimise vanusepiiri 2008. aastal kehtima hakanud *NΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3730 Προστασία ανηλίκων από τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά και άλλες διατάξεις*. Artikli 4 alusel on alaealisel keelatud alkoholi osta ning alkoholi tarvitada avalikus kohas. See tähendab, et privaatseks on lubatud alaealistel alkoholi tarvitada, näiteks kodus.⁹³ Alaealine on Kreeka õiguse kohaselt alla 18-aastane isik.⁹⁴ Artikkel 6 sätestab artikli 4 rikkumise eest karistuse üksnes poe/baari/restorani pidajale, kes alaealisele alkoholi müüb.⁹⁵ Kreeka Saatkonnast Tallinnas selgitati, et tõepoolest pole karistust alaealisele, kuna ettevõtja kohustus on hoolt kanda selle eest, et alaealine tema asutusest alkoholi ei saaks. Samuti pole karistust ka täisealisele, kes alaealisele alkoholi ostab või annab.⁹⁶

Vastavalt Küprose seadusele *Ο περί Πωλήσεως Οινοπνευματοδών Ποτών Νόμος (ΚΕΦ.144)*, mida täiendab *Αριθμός 83(Ι) του 1998 ΝΟΜΟΣ ΠΟ Υ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ ΠΟΤΩΝ ΝΟΜΟΕ*, on lubatud alkoholi osta vanematel kui 17-aastastel

⁹⁰ *Decreto-Legge 13 settembre 2012, n. 158*, artikkel 7 punkt 3-bis.

⁹¹ Itaalia Terviseinstituudi esindaja edastatud kommentaarid.

⁹² Ibid.

⁹³ Kreeka Saatkonna esindaja edastatud kommentaarid.

⁹⁴ *ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3730 Προστασία ανηλίκων από τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά και άλλες διατάξεις*, artikkel 1 2) b.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Kreeka Saatkond Tallinnas.

isikutel.⁹⁷ Eraldi vanusepiirangut alkoholi tarbimiseks ei ole.⁹⁸ Samuti pole Küprosel ette nähtud karistust alaealisele alkoholi tarbimise eest ega ka täiskasvanule, kes alaealisele alkoholi ostab.⁹⁹

Leedus on *Alkoholio kontrolės įstatymas*'i artikli 18 3. 5) alusel on keelatud alkoholi ostmise ja tarbimine alla 18-aastaste isikute poolt. Karistused antud töö uurimisküsimustes määrab *Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas*. Artikli 76 järgi saab karistada täisealist alaealisele alkoholi ostmise eest rahatrahviga 90 kuni 180 eurot. Juhul, kui seda tehakse korduvalt, on trahvi suuruseks 180 kuni 280 eurot. Artikli 485 alusel karistatakse vähemalt 16-aastast alaealist alkoholi joomise eest rahatrahviga 10 kuni 14 eurot. Kui seda tehakse korduvalt, siis on trahvi suuruseks 14 kuni 30 eurot.

Luksemburgis kehtestab *Loi du 22 décembre 2006 portant interdiction de la vente de boissons alcooliques à des mineurs de moins de seize ans*, et alkoholi ostmise on keelatud alla 16-aastastel isikutel.¹⁰⁰ Privaatselt tarbimiseks ei ole Luksemburgis vanusepiiri kehtestatud.¹⁰¹ Alaealist ei karistata Luksemburgis alkoholi tarbimise eest¹⁰², kuid täiskasvanule võib alaealisele alkoholi ostmise eest teha trahvi summas 251-1000 eurot¹⁰³.

Läti Vabariigis on vastavalt *Alkoholisko dzērienu aprites likums*'i artiklile 6 (2) keelatud osta ning tarbida alkoholseid jooke isikul, kes on alla 18 aasta vana. *Bērnu tiesību aizsardzības likums* näeb ette laste (ehk alla 18-aastaste isikute) kaitse alkoholi ja tubaka mõjude eest. Seetõttu on ette nähtud karistused nii alaealisele alkoholi tarbimise eest, kui ka täiskasvanule alaealisele alkoholi ostmise eest. Neid küsimusi täpsemalt reguleerib *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss*. Koodeksi artikli 171¹ alusel saab alaealisele teha alkoholi tarbimise eest kas hoiatuse või trahvi kuni 35 euro ulatuses. Kui alaealine kordab oma tegu aasta jooksul, saab karistada 140 kuni 350 euro suuruse rahatrahviga. Artikli 171² alusel saab karistada

⁹⁷ Αριθμός 83(1) του 1998 ΝΟΜΟΣ Π Ο Υ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ ΠΟΤΩΝ ΝΟΜΟΕ, artikkel 5A.-(1)

⁹⁸ Küprose Narkovastase Nõukogu esindaja edastatud kommentaarid.

⁹⁹ Ο περί Πωλήσεως Οινοπνευματοδών Ποτών Νόμος (ΚΕΦ.144)

¹⁰⁰ *Loi du 22 décembre 2006 portant interdiction de la vente de boissons alcooliques à des mineurs de moins de seize ans*.

¹⁰¹ Luksemburgi Terviseministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ *Loi du 22 décembre 2006 portant interdiction de la vente de boissons alcooliques à des mineurs de moins de seize ans*.

alaealist alkoholi ostmise eest hoiatusega või trahviga kuni 35 eurot. Kui alaealine kordab oma tegu aasta jooksul, karistatakse rahatrahviga 35 kuni 70 eurot. Täiskasvanule näeb karistuse ette artikkel 172 ning eristatakse kolme võimalikku rikkumist:

- 1) alaealise kaasamise eest alkoholi tarbimisse saab karistada 35 kuni 140 euro suuruse rahatrahviga;
- 2) alaealisele joobe tekitamise eest karistatakse 70-350 euro suuruse rahatrahviga;
- 3) alaealisele alkoholi üleandmise eest saab täiskasvanule teha hoiatuse või karistada kuni 140 euro suuruse rahatrahviga. Kui täisealine rikub aasta jooksul seadust korduvalt, siis saab teda karistada rahatrahviga 300 kuni 750 eurot.

Maltal karmistati seadust 2009. aastal. Kui enne oli alkoholi tarbimise vanusepiiriks 16 eluaastat, siis 2009. aastal tõsteti vanusepiiri ühe aasta võrra.¹⁰⁴ Vastavalt seaduse *S.L. 10.09. Shops for the Sale of Wine, Beer or Spirituous Liquors (Licences, Good Order and Public Decorum) Regulations* artiklile 18 on keelatud alkoholi osta ning avalikus kohas tarbida nooremal kui 17-aastasel isikul. Malta Justiitsministeeriumi esindaja lisas, et kuna seadus käsitleb alkoholi tarbimist ainult avalikus kohas, on kodus vanematega koos alkoholi tarvitamine lubatud ka noorematel. Malta seadusandluse kohaselt ei saa karistada alaealist alkoholi tarvitamise eest ning samuti pole karistust täisealisele, kes alaealisele alkoholi ostab. Karistada saab ainult poode ja muid asutusi, kust alaealisel alkoholi osta võimaldati.¹⁰⁵

Poolas reguleerib antud töö uurimisküsimusi *Ustawę z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Vastavalt seadusele on keelatud alkoholi müük ja serveerimine alla 18-aastastele isikutele¹⁰⁶. Seadusest ei tulene seega otseselt tarbimise vanusepiirangut ning Poola Justiitsministeeriumi esindaja sõnul Poolas eraviisiliseks alkoholitarbimiseks vanusepiirangut seadusega kehtestatud ei ole. Alaealist on võimalik karistada rahatrahviga ainult sellisel juhul, kui ta tarbib alkoholi avalikus kohas.¹⁰⁷ Poolas ei saa karistada täisealist isikut, kes alaealisele alkoholi ostab¹⁰⁸.

¹⁰⁴ Malta Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

¹⁰⁵ Ibid, artikkel 28.

¹⁰⁶ *Ustawę z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, artikkel 15 lg 1 p 2.

¹⁰⁷ Ibid, artikkel 43¹, lõige 1.

¹⁰⁸ Poola Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

Portugali Vabariigis karmistati seadust 2015. aasta suvel ning seal reguleerib alaealiste alkoholitarbimist *Decreto Lei nr 106/2015, de 16 de Junho - REGIME DE DISPONIBILIZAÇÃO, VENDA E CONSUMO DE BEBIDAS ALCOÓLICAS*. Vastavalt seaduse artiklile 3 1) a) on lubatud alkoholi osta vähemalt 18-aastastel isikutel. Varasemalt nägi seadus ette, et kangeid alkohoolseid jooke võib osta alates 18. eluaastast ning lahjemaid jooke alates 16. eluaastast.¹⁰⁹ Vastavalt seadusele ei ole Portugalis alaealisele ette nähtud karistust alkoholi tarvitamise eest, küll aga suunatakse alaealine riskilaste kaitserühma, mille harud asuvad riigis pea igas haiglas ja väiksemas tervishoiuasutuses.¹¹⁰ Alaealisele alkoholi andmise ja ostmise eest saab täiskasvanut karistada rahatrahviga 500-3740 eurot, vastavalt seaduse artiklile 8 (1) a).

Prantsusmaa alaealiste alkoholitarbimist reguleerib "*Code de la santé publique*". Artikkel L3342-1 sätestab, et keelatud on alkoholi müük alaealisele¹¹¹. Prantsusmaa Saatkonnast Tallinnas täpsustati, et Prantsusmaa õiguse järgi on alaealine alla 18-aastane isik. Samuti lisati, et seadust muudeti aastal 2009, ning enne seda sõltus alkoholi tarbimise vanusepiirang alkohoolse joogi liigist ja kangusest ning sellest, kas alkoholi osteti kohapeal tarbimiseks või kaasa võtmiseks. Minimaalne vanusemäär oli 16. Hetkel seadus alkoholi privaatselt tarbimiseks vanusepiiri ei sätesta.¹¹² Vastavalt Prantsusmaa seadusandlusele ei saa karistada alaealist, kes alkoholi tarvitab ning samuti ei karistata täisealist, kes alaealisele alkoholi ostab.¹¹³

Vastavalt Rootsis kehtiva *Alkohollag*'i 3. peatüki §-le 7 on lubatud alkoholi poest osta vähemalt 20-aastaselt isikul, kuid õlle osas on eraldi sätestatud vanusepiiriks 18 eluaastat. Alkoholi võib restoranis, baaris ja muudes taolistes kohtades serveerida vähemalt 18-aastastele isikutele. Õlu on vastavalt sama seaduse 1. peatüki §-le 8 kääritamise teel teraviljast saadud alkohoolne jook, mille alkoholisisaldus on kuni 3,5%. Seadusega pole alaealistel keelatud alkoholi tarbida eraviisiliselt.¹¹⁴ Alaealisele, kes tarbib alkoholi, ei ole Rootsis karistust ette nähtud. Küll aga on politseil luba alkohol konfiskeerida, kui alaealine tarvitab alkoholi avalikus kohas. Samuti ei ole karistust täisealisele, kes alaealisele alkoholi annab.¹¹⁵

¹⁰⁹ *Decreto-Lei nr. 50/2013 de 16 de abril*

¹¹⁰ Portugali Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

¹¹¹ *Code de la santé publique*, artikkel L3342-1.

¹¹² Prantsusmaa Saatkonna Tallinnas esindaja edastatud kommentaarid.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Rootsi Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

¹¹⁵ Ibid.

Rumeenias sätestab *Legea nr 61/1991* artikli 2 lõige 23, et alla 18-aastastel isikutel ei ole lubatud osta alkoholi ega avalikus kohas seda tarvitada¹¹⁶. Rumeenia Justiitsministeerium täpsustas, et seega on lubatud näiteks juua vanematega kodus veini. Seaduse järgi ei ole ette nähtud karistust täisealisele, kes alaealisele alkoholi ostab ega ka alaealisele, kes alkoholi tarbib.¹¹⁷

Saksamaal on samuti erinevad vanused erinevate alkoholide tarvitamiseks. Vastavalt *Jugendschutzgesetz*'i § 9 lõikele 1 on lubatud lahja alkoholi (nt õlu ja vein) ostmise ja tarbimise alates 16. eluaastast ning kange alkoholi ostmise ja tarbimise on lubatud vähemalt 18-aastastel isikutel. Noorematel, kui 16-aastastel on lubatud tarvitada lahjat alkoholi vanemate juuresolekul.¹¹⁸ Töö autori järelpäringule vastas Saksamaa Justiitsministeerium, et seadusega ei ole ette nähtud karistust alaealisele, kes alkoholi tarvitab ning samuti ei saa karistada täisealist, kes alaealisele alkoholi ostab/annab.¹¹⁹

Slovakkias on alkoholi müük alla 18-aastastele isikutele vastavalt *Zákon 219/1996* §-le 2 (1) a) 1. Samuti on keelatud alkoholi tarbida noorematel, kui 18-aastastel isikutel.¹²⁰ Karistus alaealisele alkoholi tarvitamise eest on sõltuv tema vanusest. Kui tegu on alla 15-aastase noorega, karistatakse tema vanemaid kuni 33-eurose rahatrahviga. Kui rikkuja on alla 18-aastane, teeb kohalik omavalitsus noomituse. Täisealisele pole alaealisele alkoholi ostmise eest karistust ette nähtud.¹²¹

Sloveenias sätestab *Zakon o omejevanju porabe alkohola* artikkel 7, et alkoholi ostmise ning tarbimise on keelatud alla 18-aastastel isikutel. Sloveenia Justiitsministeeriumi esindaja teavitas töö autorit, et alaealist ei saa karistada alkoholi tarbimise ega ka ostmise eest ning täiskasvanut saab karistada alaealisele alkoholi andmise eest ainult siis, kui see leiab aset avalikus kohas ning sellisel juhul on karistuseks trahv 208 eurot.

Soomes reguleerib alaealiste alkoholitarbimist *Alkoholilaki*, mille alusel võib osta ning oma valduses hoida kuni 22% kangusega alkoholseid jooke vähemalt 18-aastane isik ning kangema alkoholi ostmise jaoks peab isik olema vähemalt 20 aastat vana.¹²² Küll aga ei ütle seadus

¹¹⁶ *Legea nr. 61/1991*.

¹¹⁷ Rumeenia Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

¹¹⁸ *Jugendschutzgesetz*, § 9 lõige 2.

¹¹⁹ Saksamaa Justiitsministeerium.

¹²⁰ *Zákon 219/1996*, § 2 (2)

¹²¹ Slovakkia Saatkond Riias.

¹²² *Alkoholilaki*, artikkel 16.

midagi alkoholi tarvitamise vanuse kohta. Soome Justiitsministeeriumi esindaja vastas töö autori järelpäringule, et „põhimõtteliselt neil ei ole eraldi vanusepiirangut alkoholi kodus tarbimiseks, tarbimise vanusepiirang kehtib avalikes kohtades“. Seaduse artikkel 50a näeb ette karistused seaduse rikkumise eest. Seaduse järgi on karistus ette nähtud nii alaealisele alkoholi tarbimise eest kui ka täisealisele alaealisele alkoholi ostmise eest.¹²³ Küll aga pole *Alkoholilaki*’s öeldud, mis on täpne karistus. Soome Justiitsministeeriumist vastati töö autori järelpäringule, et alaealiselt saab politsei konfiskeerida kogu alkoholi ning kirjutada 20-eurose trahvi. Täiskasvanule, kes alaealisele alkoholi ostab, on ette nähtud trahv, kuid selle suurus otsustatakse sõltuvalt inimese sissetuleku suuruselt.

Taanis sätestab seadus, et alkohoolsete jookide, mille alkoholisisaldus on suurem kui 16,5%, müük on keelatud alla 18-aastastele isikutele.¹²⁴ Alkohoolseid jooke, mille kangus on 1,2%-16,5%, võivad osta vähemalt 16-aastased isikud.¹²⁵ Taani seadused käsitlevad alkoholi ostmist poest. Selleks, et alkoholi saaks osta ja tarbida näiteks restoranis/baaris/klubis, peab isik olema 18-aastane, kuid alkoholi privaatseks tarbimiseks Taanis vanusepiirangut seadusega sätestatud ei ole.¹²⁶ Alaealist ei karistata Taanis alkoholi tarbimise eest ning samuti pole karistatav alaealisele alkoholi ostmise täisealise poolt.¹²⁷

Tšehhis reguleerib käesolevaid küsimusi *Předpis č. 379/2005 Sb. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů*. Vastavalt seaduse § 12 lõikele (1) a) on Tšehhis alkoholi ostmiseks ja tarbimiseks vaja olla vähemalt 18-aastane. Alaealisele ei ole ette nähtud karistust alkoholi tarbimise eest, kuna Tšehhi õigussüsteemi eesmärk on kaitsta alaealisi alkoholi eest, karistades inimesi, kes alaealistele alkoholi müüvad või annavad.¹²⁸ Seaduse alusel saab karistada täiskasvanud isikuid, kes alaealisele alkoholi pakuvad ning karistada saab sellise teo puhul ka alaealise vanemaid. Täisealistele, kes alaealisele pakuvad alkoholi (lisaks ka korduvalt või

¹²³ Ibid.

¹²⁴ *Lov om ændring af lov om forbud mod salg af tobak til personer under 18 år og salg af alkohol til personer under 16 år*, § 1 p 2.

¹²⁵ *Bekendtgørelse af lov om forbud mod salg af tobak til personer under 18 år og salg af alkohol til personer under 16 år*, § 2

¹²⁶ Taani Saatkond Tallinnas.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Tšehhi Justiitsministeeriumi esindaja edastatud kommentaarid.

suures ulatuses), saab karistuseks määrata kuni 1-aastase vanglakaristuse.¹²⁹ Lapsevanemaid karistatakse sel juhul vanemlike kohustuste unarusse jätmise eest.¹³⁰

Ungaris on alkoholi tarbimise vanusepiir kirjas seaduses 1997. évi CLV. Törvény a fogyasztóvédelemről. Seaduse artikli 16/A. §³⁶ (1) kohaselt on keelatud alkoholi müük alla 18-aastastele isikutele, kui tegu ei ole alkoholi sisaldava ravimiga. Alkoholi tarbimiseks ei ole Ungaris seadusega vanuspiirangut ette nähtud.¹³¹ Eeltoodust tulenevalt ei ole Ungaris ettenähtud karistust alaealisele, kes alkoholi tarbib ning samuti ei saa karistada täisealisi isikuid, kes alaealistele alkoholi ostavad.¹³²

Ühendkuningriigis sätestab *Licensing Act 2003* artikkel 150 lõige 1, et alkoholi tarbimine avalikus kohas on keelatud alla 18-aastastel isikutel. Sama artikli lõike 4 alusel ei kohaldata lõiget 1 järgmistel tingimustel:

- 1) alkoholi tarbiv noor on 16-17-aastane;
- 2) tarbitav alkohol on õlu, vein või siider;
- 3) seda tarbitakse toitlustusasutuses;
- 4) noorega koos viibib vähemalt üks 18-aastane isik.

Alla 16-aastastel isikutel on alkoholi lubatud tarvitada kodus, näiteks koos vanematega.¹³³ *Licensing Act 2003* artikli 149 lõike 1 alusel on alkoholi ostmise keelatud alla 18-aastastel isikutel ning lõige 3 keelab täisealistel isikutel alaealisele alkoholi ostmise. Alaealisele saab avalikus kohas alkoholi tarbimise eest karistuseks määrata kuni 3. taseme rahatrahvi, mis on kuni 1000 naela.¹³⁴ Alkoholi ostmise eest saab alaealist karistada rahatrahviga kuni 1000 naela ning täisealist alaealisele alkoholi ostmise eest rahatrahviga kuni 5000 naela.¹³⁵

¹²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník, artikkel 204.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Ungari Saatkonna esindaja edastatud kommentaarid.

¹³² Ibid.

¹³³ Drinkaware UK.

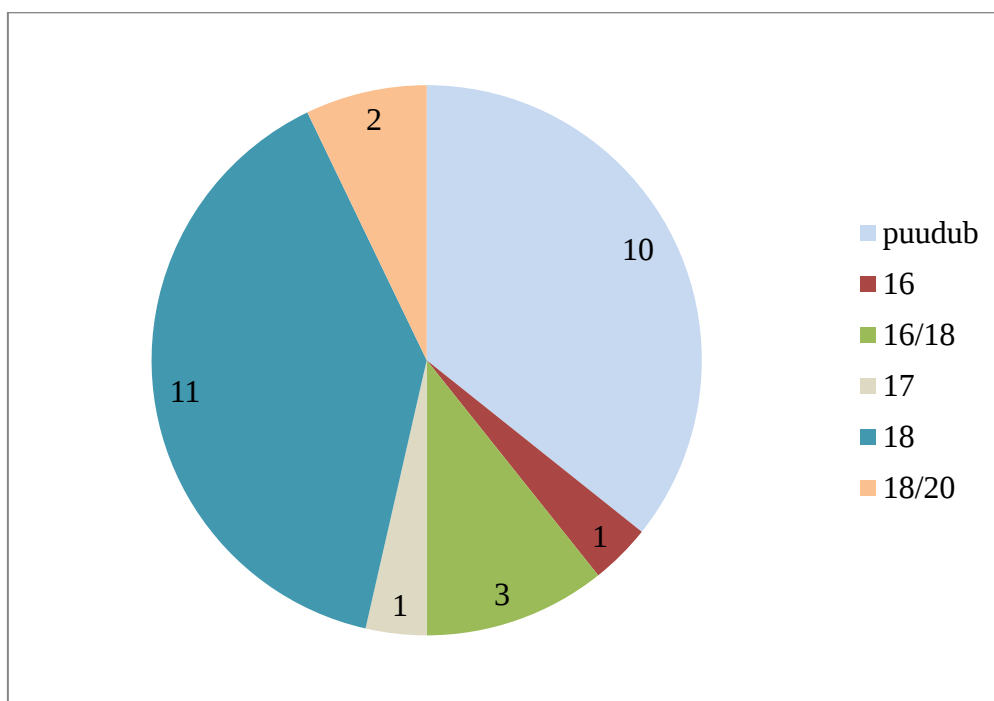
¹³⁴ *Licensing Act 2003*, artikkel 150 (5) (a) koosmõjus *Criminal Justice Act 1982*, artikkel 37.

¹³⁵ *Licensing Act 2003*, artikkel 149 (7) koosmõjus *Criminal Justice Act 1982* artikkel 37.

2.2.3. Regulatsioonide kokkuvõte ja võrdlus

Hetkel kehtiva regulatsiooni Eestis ja teistes Euroopa Liidu liikmesriikides esitab ülevaatlilikult Lisa 1, aga kokkuvõtteks võib öelda, et alkoholi tarbimiseks pole Euroopa Liidu liikmesriikides vanusepiiri ette nähtud 10-s riigis. Eesti kuulub nende 18 riigi hulka, kus on alkoholi tarbimiseks vanusepiirang kehtestatud. Üldjuhul on vanusepiiriks sätestatud 18 eluaastat, kuid leidub riike, kus vanuspiirang on erinev sõltuvalt alkohoolsest joogist. Sellistel juhtudel on riikide puhul näha kahte varianti – vanusepiirangud 16 ja 18 Lõuna- ja Lääne-Euroopa riikides või vanusepiirangud 18 ja 20 Skandinaavias. Ainult ühes riigis on sätestatud vanusepiiranguna 17 eluaastat ning kahes riigis 16 eluaastat. Täpsemalt näitab Euroopa Liidu liikmesriikides alkoholi tarbimiseks sätestatud vanusepiiranguid Joonis 4.

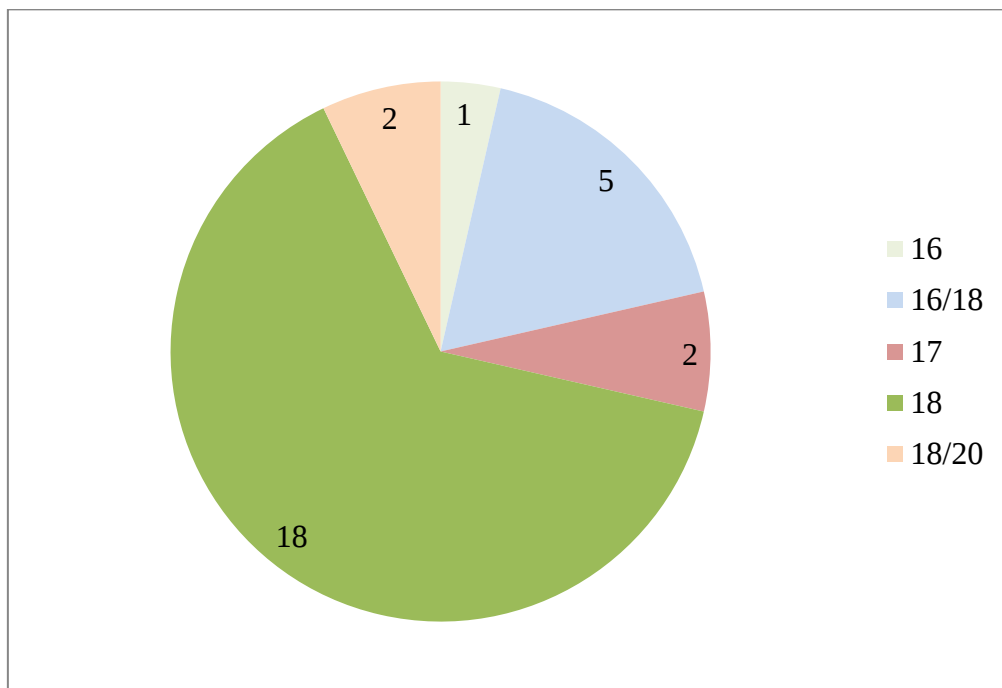
Joonis 4. Alkoholi tarbimise vanusepiirangud Euroopa Liidu liikmesriikides.

Alkoholi ostmiseks on igas käesolevas magistritöös käsitletud riigis sätestatud seadusega vanusepiirang. Enamikes riikides (ehk täpsemalt 28-st riigist 18-s) on selleks vanusepiiranguks 18 eluaastat kõigi alkohoolsete jookide ostmise jaoks. Sõltuvalt alkohoolsest joogist on vanusepiirangud 7 riigis. Nagu ka tarbimise puhul, näeme peamiselt kahte varianti – kas 16 ja

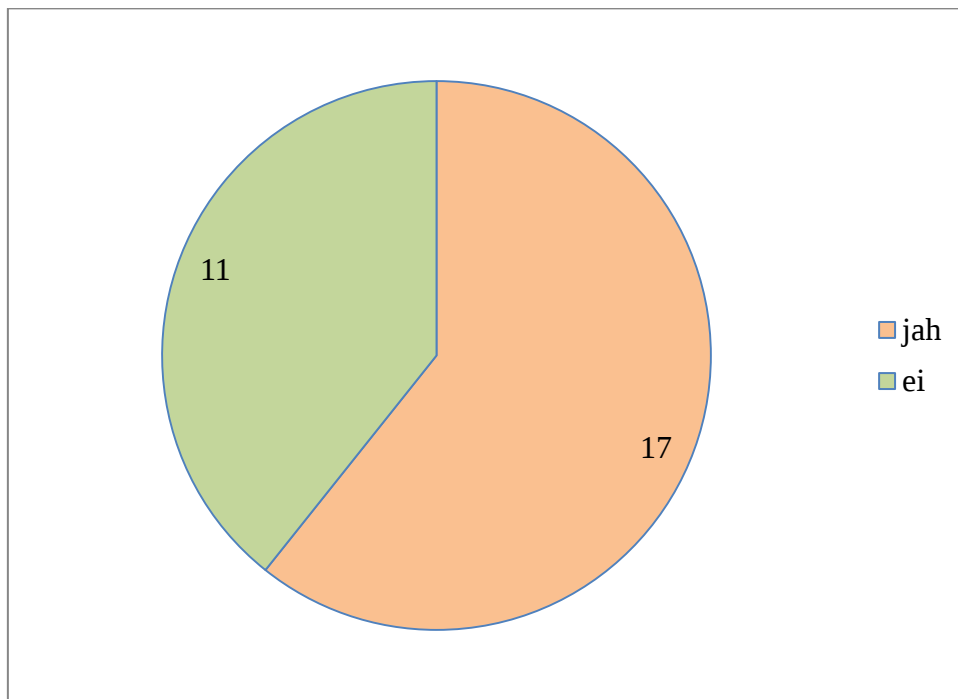
18 eluaastat Lõuna- ja Lääne-Euroopa riikides või 18 ja 20 eluaastat Skandinaavias. Täpsemalt toob alkoholi ostmiseks kehtestatud vanusepiirangud Euroopa Liidu liikmesriikides välja Joonis 5.

Joonis 5. Alkoholi ostmise vanusepiir Euroopa Liidu liikmesriikides.

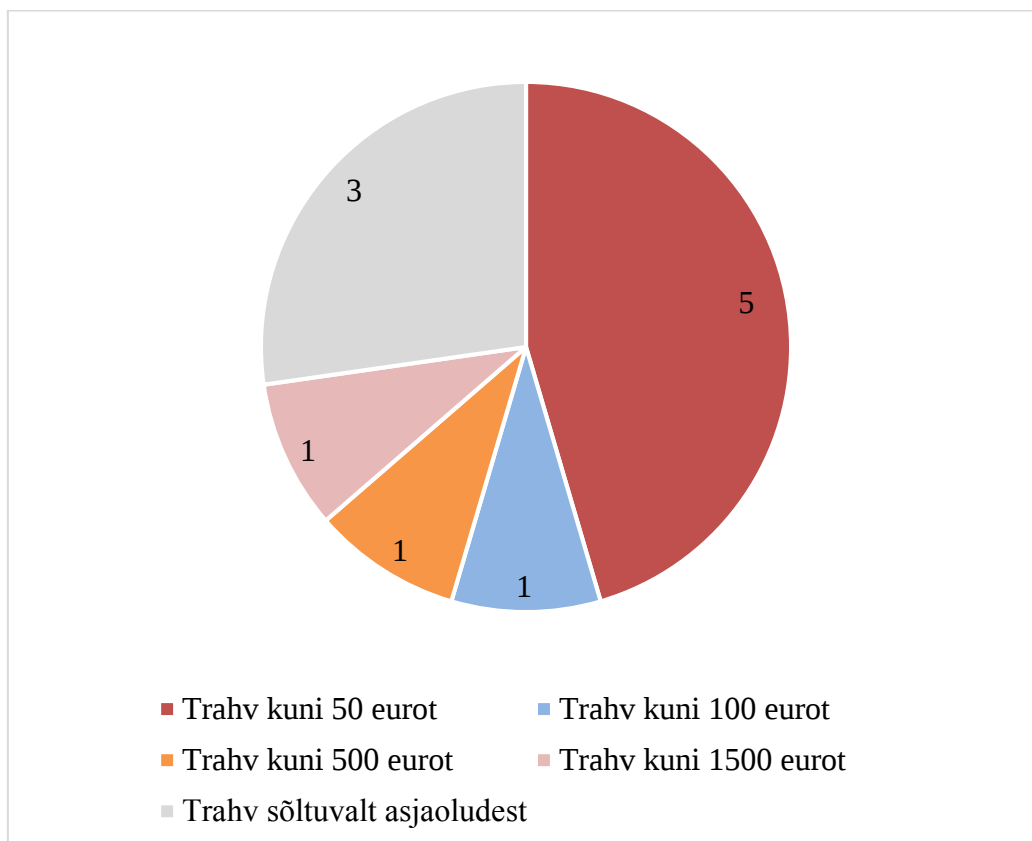

Alaealisele on alkoholi tarbimise eest ette nähtud karistus kõigest üheteistkümnes riigis. Karistuseks on neis kõikides riikides rahatrahv, kuid suurusjärgud erinevad mitmekordselt. Kui näiteks Leedus on trahvisumma miinimum 10 eurot, siis näiteks Iirimaal on trahv kuni 100 eurot ning Ühendkuningriigis lausa kuni 1000 naela, mis on veidi alla 1200 euro. Teistes riikides on trahvisummad umbes samas suurusjärgus, mis Eestis.

Joonis 6. Alaealise karistamise võimalikkus Euroopa Liidu liikmesriikides alkoholi tarbimise/ostmise eest.

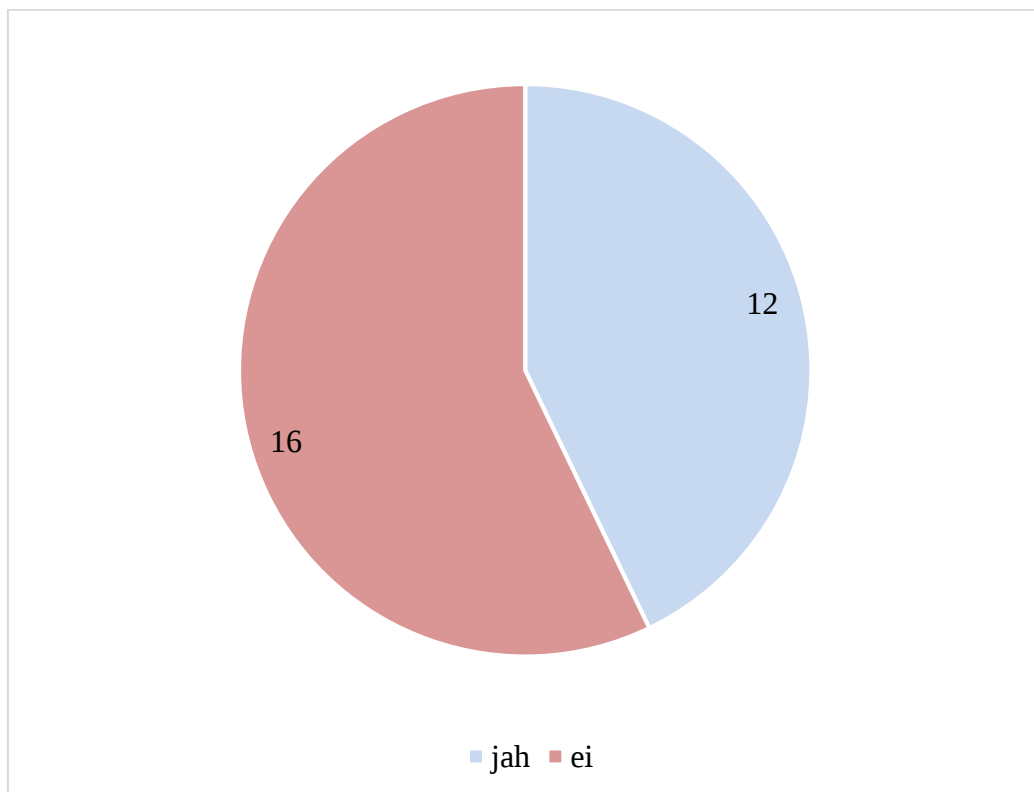

Joonis 7. Karistused alaealistele Euroopa Liidu liikmesriikides alkoholi tarbimise eest.

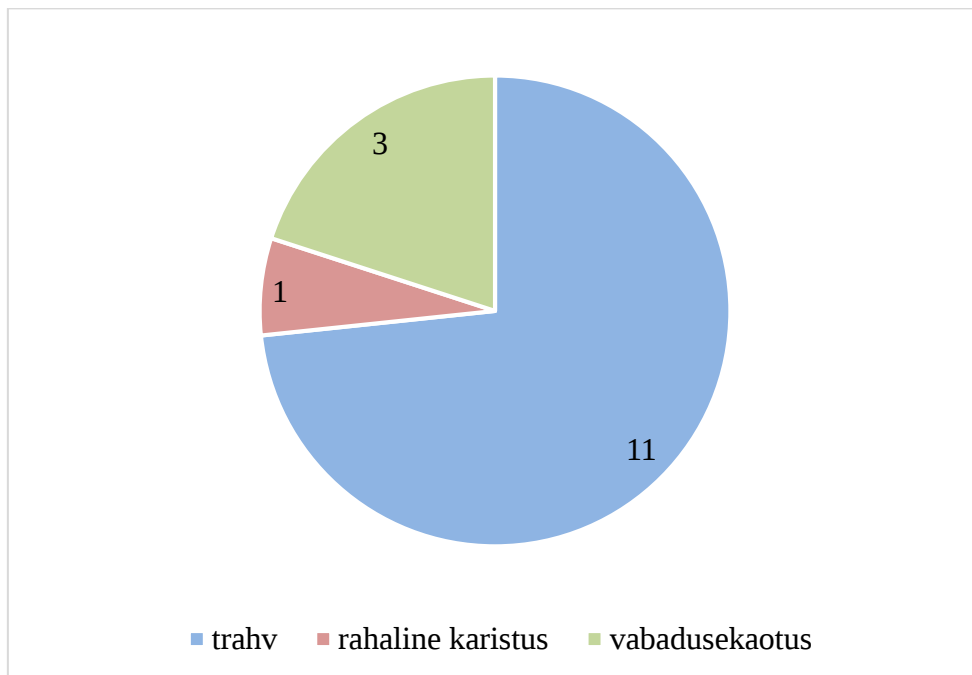

Täisealist on alaealisele alkoholi ostmise eest võimalik karistada vähem kui pooltes vaadeldud riikidest. Enamasti on karistuseks rahaträhv, mille summa on taaskord väikseim Leedus ning kõrgeim Ühendkuningriigis. Vabadusekaotusega on võimalik karistada kolmes riigis: Tšehhis, Bulgaarias ning Eestis.

Joonis 8. Täisealise karistamise võimalikkus Euroopa Liidu liikmesriikides alaealisele alkoholi ostmise/andmise eest.

Joonis 9. Karistused täisealistele isikutele alaealistele alkoholi ostmise/andmise eest Euroopa Liidu liikmesriikides.

3. REGULATSIOON EESTIS VÕRRELDUNA TEISTE LIIKMESRIIKIDEGA

3.1. Põhjamaad

Kui Eestit võrrelda kolme Euroopa Liitu kuuluva Põhjamaaga – Soome, Taani ja Rootsi - siis statistika kohaselt on eestlased suuremad alkoholitarbijad kui rootslased, aga taanlastele ja soomlastele jääme alla. Kui aastal 2015 tarbis iga täiskasvanud eestlane 10,3 liitrit elaniku kohta 100% alkoholis, siis Soomes on see number 10,8, Taanis 10,4 ning Rootsis 9,2 liitrit.¹³⁶

Üheski Põhjamaas ei ole kehtestatud vanusepiirangut alkoholi eraviisiliseks tarbimiseks. Alkoholi ostmiseks on Taanis vaja olla lahja alkoholi ostmiseks vähemalt 16-aastane ning kange alkoholi ostmiseks vähemalt 18-aastane. Soomes ja Rootsis on vanusepiirangud 18 ja 20 ehk lahjemate alkoholsete jookide ostmiseks on vaja olla vähemalt 18-aastane ja kangete alkoholsete jookide ostmiseks vähemalt 20-aastane. Eestis on seega hetkel piirangud alkoholi tarbimisele ja ostmisele karmimad kui Taanis, kuid siiski leebemad kui Soomes ja Rootsis.

Eestis ja Soomes on ette nähtud karistused nii alaealisele alkoholi tarbimise eest kui ka täisealisele alkoholi ostmise eest. Rootsis ja Taanis selliseid karistusi ei ole ette nähtud. Kui võrrelda Eesti ja Soome karistusi, siis Eesti alaealist saab karistada suurema trahviga kui Soome alaealist. Mis puudutab täiskasvanute karistamist, siis Soomes määratakse täisealisele isikule trahv sõltuvalt tema sissetuleku suurusest. Eestis saab karistuseks määrata kas trahvi 1200 eurot või rahalise karistuse või 1-aastase vabadusekaotuse. Olemuslikult on vabadusekaotus karmim karistus kui trahv ning seega saame öelda, et Eestis on karistused karmimad.

Eeltoodust tulenevalt näeme, et Eestis on Põhjamaadega võrreldes üks rangemaid regulatsioone, kuid alkoholitarbimise osas oleme kolmandal kohal. Seega ei saa väita, et Eesti kõrge alkoholitarbimise näitaja on põhjustatud liiga leebest seadusandlusest.

¹³⁶ Eesti Konjunkturiinstituut, 2016, lk 95

3.2. Balti riigid

Balti riikide võrdluses tarbitakse Eestis alkoholi vähem kui Leedus, kuid rohkem kui Lätis¹³⁷. Kõigis kolmes Balti riigis on nii alkoholi ostmiseks kui tarbimiseks vaja olla 18-aastane. Samuti on kõigis kolmes Balti riigis ette nähtud karistused nii alaealisele alkoholi tarbimise eest kui ka täiskasvanule, kes alaealisele alkoholi ostab. Alaealisele tehtava trahvi võimalik suurus on kõrgeim Eestis – 40 eurot. Lätis on see kuni 35 eurot ning Leedus kuni 30 eurot. Täisealist saab nii Lätis kui Leedus karistada trahviga, mille summad on madalamad kui Eestis. Küll aga saab Eestis karistada ka vabadusekaotusega ning seetõttu on Eestis kehtiv regulatsioon veidi rangem.

Eeltoodust tulenevalt näeme, et Eestis on ka Balti riikide võrdluses pigem rangema regulatsioon, kuid alkoholitarbimise osas oleme Läti ja Leedu vahel. Seega ei saa samuti ka Balti riikide võrdluses väita, et Eesti kõrge alkoholitarbimise näitaja on põhjustatud liiga leebest seadusandlusest.

3.3. Kõige rohkem alkoholi tarbivad riigid

Eestit võiks võrrelda ka kahe riigiga, kus on üldine alkoholitarbimine Euroopa Liidus kõige kõrgemal tasemel - Tšehhi ja Iirimaa¹³⁸.

Alkoholi ostmise ja tarbimise jaoks sätestatud vanusepiirangute osas erinevused puuduvad. Nii Irimaal kui Tšehhis on sarnaselt Eestile nii alkoholi ostmiseks kui ka tarbimiseks vaja olla vähemalt 18-aastane.

Tšehhis ei ole võimalik karistada alaealist alkoholi tarbimise eest. Irimaal saab alaealist karistada rahatrahviga ning määratavad summad on kõrgemad kui Eestis. Kui Eestis saab alaealist trahvida 40-eurose rahatrahviga, siis Irimaal võib alaealisele määrata kuni 100-eurose rahatrahvi. Seega on Irimaal karistus alaealisele alkoholi tarbimise eest karmim.

Mis puudutab täisealiste isikute karistamist alaealisele alkoholi ostmise eest, siis Irimaal saab karistada rahatrahviga kuni 2000 eurot. Eestis saab trahvi suuruseks olla kuni 1200 eurot. Seega trahvi suuruse poolest on Iirimaa karistus karmim. Eestis saab lisaks trahvile karistada ka

¹³⁷ *Status Report on Alcohol and Health in 35 European Countries* 2013, lk 157

¹³⁸ *Ibid*, lk 156-157.

rahalise karistuse või kuni 1-aastase vangistusega. Tšehhis ei saa karistada trahviga, küll aga 1-aastase vabadusekaotusega. Seega täisealiste karistamise osas on Iirimaa seadus kõige leebem.

Eeltoodust tulenevalt saame näha, et iirlased joovad eestlastest rohkem ning nende seadus on eestlaste omast veidi leebem. Küll aga ei saa sama paralleeli tõmmata Tšehhiga, kus seadus on Eestiga võrreldes sama karm, kuid tarbimine on siiski suurem. Seega ei saa väita, et Eesti kõrge alkoholitarbimine oleks põhjustatud liiga leebest seadusandlusest.

3.4. Riigid, kus alaealised tarbisid viimati kõige rohkem alkoholi

Kõige suurema koguse alkoholi tarvitasid viimasel juhul korraga Taani noored (9 sentiliitrit etanooli). Taani noortele järgnevad 6 sentiliitri etanooliga Eesti, Rootsi, Soome, Iirimaa, Hollandi ja Austria noored.¹³⁹

Taani, Rootsi ja Soomega on Eesti seadusandlust juba varasemalt võrreldud punktis 3.1. ning Iirimaaga on võrdlus tehtud punktis 3.3. Seega nende riikide võrdluseid Eestiga enam ei korrata käesolevas punktis.

Hollandis ja Austrias on alkoholi tarbimine lubatud alates 16. eluaastast. Alkoholi ostmiseks peab olema sõltuvalt alkohoolsest joogist kas 16- või 18-aastane. Eestis kehtib nii alkoholi tarbimiseks kui ostmiseks järelikult rangem vanusepiirang. Vastupidiselt Eestile ei saa kummaski riigis karistada täisealist, kes alaealisele alkoholi ostab. Austrias ei saa ka karistada alaealist alkoholi tarbimise eest. Hollandis seevastu on alaealise karistamine võimalik ning karistuseks saab määrata trahvi suurusega kuni 370 eurot.

Kuna varasemalt leiti, et Eestis on Põhjamaadega, Iirimaaga, Austriaga ja Hollandiga võrreldes üks rangemaid regulatsioone, kuid alkoholitarbimise osas on Eesti noored tabeli eesotsas ühes nende riikidega, siis ei saa väita, et Eesti kõrge alkoholitarbimise näitaja on põhjustatud liiga leebest seadusandlusest. Juhul kui Eesti seadusandluse oleks liiga leebe, siis peaksid leebemate seadustega riigid asuma Eestist eespool.

¹³⁹ ESPAD Group, 2015, lk 50-51

3.5. Riigid, kus alaealised tarbisid viimati kõige vähem alkoholi

Kui eelmises punktis leiti, et juhul, kui Eesti seadusandlus oleks liiga leebe, siis peaksid leebemate seadustega riigid asuma Eestist tagapool. Seega oleks sobilik võrrelda Eesti regulatsiooni ka riigiga, kus alaealised tarbisid viimasel juhul korraga kõige vähem alkoholi. Selleks riigiks on Rumeenia, kus noor tarbis viimasel juhul korraga 3 sentiliitrit etanooli¹⁴⁰.

Rumeenias ei ole vastupidiselt Eestile sätestatud vanusepiirangut alkoholi tarbimiseks, kuid alkoholi ostmiseks sätestatud vanusepiirang on sama nagu Eestis – 18 eluaastat. Vastupidiselt Eestile ei saa Rumeenias karistada alaealist alkoholi tarbimise eest ega ka täisealist alaealisele alkoholi andmise eest. Seega peab taaskord märkima, et Eesti seadus on märgatavalt rangem.

Kuna Rumeenias on seadus Eesti omast palju leebem, siis on üllatav, et Rumeenia noored tarbivad Eesti noortest umbes 2 korda vähem alkoholi. Järelikult saame siinkoha väita, et alaealiste rohke alkoholitarbimise taga Eestis ei saa olla liiga leebe seadusandlus.

3.6. Riigid, kus enim tarbitakse sarnaseid alkoholseid jooke

Võrdlema peaks ka riike, kus tarbitakse enamasti sarnaseid jooke. Kui valdavalt on enimtarbitud jook Euroopa Liidu riikides õlu või vein, siis Eestis koos Läti, Bulgaaria ning Slovakkia tarbitakse kõige rohkem kanget alkoholi¹⁴¹. Üldiselt on Läti, Bulgaaria ning Slovakkia alkoholitarbimine samuti peaaegu samal tasemel Eestiga¹⁴².

Läti seadusandlust on analüüsitud punktis 3.2. ning tuvastatud, et Läti seadus on Eesti omast veidi leebem. Seetõttu käesolevas peatükis Läti seadusandlust enam detailselt ei analüüsita.

Alkoholi ostmise vanusepiirang on sama nii Bulgaarias kui Slovakkias, milleks on sarnaselt Eestile 18 eluaastat. Erisus on alkoholi tarbimise vanusepiirangus. Slovakkias on alkoholi tarbimiseks sätestatud vanusepiirang sama mis Eestis ehk 18 eluaastat. Bulgaarias alkoholi tarbimiseks vanusepiirangut kehtestatud ei ole.

¹⁴⁰ *ESPAD Group*, 2015, lk 50-51

¹⁴¹ *Global Status Report on Alcohol and Health*. Geneva: World Health Organization, 2014, lk 301-302

¹⁴² *Status Report on Alcohol and Health in 35 European Countries*, lk 156-157

Slovakkias saab alaealist karistada alkoholi tarvitamise eest rahatrahviga kuni 33 eurot. Bulgaarias alaealist alkoholi tarbimise eest karistada ei saa. Slovakkias ei saa karistada ka täisealist, kes alaealisele alkoholi ostab. Bulgaarias karistatakse täisealist, kes alaealisele alkoholi ostab, kas rahatrahviga 500 bulgaaria leevi (umbes 258 eurot¹⁴³) või kuni 6-kuulise vabadusekaotusega. Seega on Eestis karistused veidi karmimad ja eeltoodust tulenevalt ilmneb, et Eestis on taaskord pigem karmim seadusandlus kui teistes riikides, kus peamiselt tarbitakse kanget alkoholi.

Küll aga tuleks nende riikide regulatsioone võrrelda Euroopa Liidu liikmesriikidega, kus peamiselt tarbitakse veini (Itaalia, Prantsusmaa ja Portugal) või õlut (Austria, Saksamaa, Poola)¹⁴⁴ ehk lahjat alkoholi.

Itaalias ja Prantsusmaal ei ole ette nähtud vanust alkoholi tarvitamiseks. Portugalis tuleb sarnaselt Eestiga olla alkoholi tarvitamiseks vähemalt 18-aastane. Nii Itaalias, Prantsusmaal kui ka Portugalis saavad alkoholi osta vähemalt 18-aastased isikud. Alaealist ei saa alkoholi tarvitamise eest karistada Itaalias, Prantsusmaal, Portugalis ning Itaalias ja Prantsusmaal ei karistata ka täisealist isikut, kes alaealisele alkoholi ostab. Portugalis saab täisealist karistada alaealise alkoholi ostmise ees rahatrahviga 500 kuni 3740 eurot. Seega saab öelda, et Prantsusmaa ja Itaalia seadused on Eesti omaga võrreldes märgatavalt leebemad. Samuti on Eesti omast leebem Portugali seadusandlus, kuid Itaalia ja Prantsusmaaga võrrelduna on see siiski veidi rangem.

Austrias ja Saksamaal on lubatud noortel alkoholi tarvitada alates 16. eluaastast, mil saab tarbida lahjasid alkoholseid jooke. Kange alkoholi tarbimiseks peab isik olema vähemalt 18-aastane. Samad vanusepiirangud kehtivad ka alkoholi ostmiseks. Poolas seevastu peab sarnaselt Eestile olema nii alkoholi tarbimiseks kui ostmiseks vähemalt 18-aastane. Ei Austrias ega Saksamaal ei ole ette nähtud karistust alaealisele alkoholi tarbimise eest ega ka täisealisele alaealisele alkoholi andmise eest. Poolas saab karistada alaealist alkoholi tarbimise eest rahatrahviga, mille suurus määratakse vastavalt asjaoludele. Poolas ei karistata täisealist, kes alaealisele ostab alkoholi.

Eeltoodust tulenevalt võib näha tendentsi, et seadusandlus on leebem riikides, kus tarbitakse peamiselt lahjemaid alkoholseid jooke. Samas on käesoleval juhul oluline märkida, et leebem seadusandlus võib ka olla näiteks põhjendatud sellega, et teatud alkoholised joogid on

¹⁴³ SEB panga kodulehel avaldatud vahetuskursi järgi 10.04.2017

¹⁴⁴ *Global Status Report on Alcohol and Health*, lk 301-302

vastavate riikide kultuurist olnud osa sajandeid ning seega pole peetud otstarbekaks nende tarbimisele piiranguid seada. Näiteks on Saksamaal väga pikk õlleajalugu koos traditsioonidega ning prantslastel ja itaallastel on veinil kultuuris olnud ajalooliselt oluline roll. Sealses kultuuris pole midagi eriskummalist või ebatavalist selles, et näiteks õhtusöökidel pakutakse veega lahjendatud veini isegi lastele.^{145,146,147}

3.7. Riigid, kus alustatakse alkoholitarvitamisega enne 13. eluaastat

ESPAD'i 2011. aastal avaldatud uuringust selgus, et 76% Eestis küsitlusele vastanud noortest tarbis alkoholi enne 13. eluaastat. Enne 13- eluaastat alkoholi tarvitanute hulk oli suurem üksnes Lätis (79%). Eestile ja Lätile järgnesid Bulgaaria (73%) ja Sloveenia (71%). Väikseim hulk noori, kes tarvitasid alkoholi esimest korda enne 13. eluaastat oli Iirimaa (35%) ja Rootsis (38%). 32% küsitlusele vastanud Eesti noortest oli purjus enne 13. eluaastat. Eesti noortele järgnesid Läti (25%) ja Slovakkia (20%) noored. Kõige väiksem hulk noori, kes olid purjus enne 13. eluaastat, oli Itaalias (5%) ja Kreekas (6%).¹⁴⁸

Läti seadusandlust on Eesti omaga võrreldud punktis 3.2, Rootsi oma punkti 3.1., Iirimaa oma punktis 3.3., Bulgaaria oma punktis 3.6., Slovakkia oma punktis 3.6., Kreeka oma võrreldakse punktis 3.10.1., Itaalia oma punktis 3.6, seega neid käesolevas punktis ümber ei kirjutata.

Varasemalt leiti, et Eesti seadusandlus on kõigi eelpool nimetatud riikidega võrreldes pigem rangem. Küll aga ei saa väita, et ka Läti, Bulgaaria ja Sloveenia seadused Euroopa Liidu liikmesriikide võrdluses kõige leebemad oleksid. Samuti on seadus üks karmimate hulka kuuluvatest ka Iirimaa ja Rootsis. Seega ei joonistu konkreetset mustrit, mille alusel saaks väita, et regulatsiooni leebuse või rangusega oleks seotud see, kui palju noori on alkoholi tarvitanud enne 13 eluaastat.

Kui aga rääkida sellest, kui palju noori on purjus olnud enne 13. eluaastat, siis saame näha, et tabeli eesotsas on pigem rangemate regulatsioonidega riigid – lisaks Eestile Läti ja Slovakkia. Tabeli lõpus on leebemate regulatsioonidega Itaalia ja Kreeka, kuid sarnaselt punktile 5.6. ei saa me öelda täie kindlusega, et vastav tulemus ei võiks olla põhjustatud näiteks sellest, et

¹⁴⁵ 9000 aasta pikkune armulugu, lk 34

¹⁴⁶ Engs, R. C. *Do Traditional Western European Drinking Practices Have Origins In Antiquity?* , lk 228-229

¹⁴⁷ Brostrom, G., Brostrom, J. *The Business of Wine: An Encyclopedia. Sine loco: Greenwood Press*, 2009, lk xiv

¹⁴⁸ *ESPAD Group, 2011*, lk 303.

õhtusöökidel pakutakse veega lahjendatud veini isegi lastele ja enda purju joomine ei ole nende riikide kultuuris tavaline.

3.8. Riigid, kus alaealised tarvitavad alkoholi sarnase sagedusega

Viimase 30 päeva jooksul enne küsimustikule vastamist olid kõige sagedamini alkoholi tarbinud Küprose noored – viimase 30 päeva jooksul tarbis alaealine alkoholi keskmiselt 8 korda. 7 korda tarbisid alkoholi viimase 30 päeva jooksul Belgia, Hollandi, Malta, Bulgaaria, Horvaatia ja Austria noored. Eesti, Soome ja Rootsi noored tarbisid keskmiselt viimase 30 päeva jooksul alkoholi 3 korral.¹⁴⁹ Tõenäoliselt on see seletatav eespool viidatud tendentsiga, et Eesti kuulub nende riikide hulka, kus alkoholi tarvitatakse peamiselt eesmärgiga purju jääda, mitte näiteks toidu kõrvale.

Seadusandlust Hollandi ja Austria kohta on analüüsitud punktis 3.4., Bulgaaria kohta punktis 3.6 ning seetõttu käesolevas peatükis nende riikide seadusandlust Eestiga võrrelduna enam detailselt ei analüüsita.

Belgias ei ole kehtestatud vanusepiirangut alkoholi tarbimiseks. Maltal on sätestatud alkoholi tarbimiseks vanusepiirang 17 eluaastat. Horvaatias on vaja alkoholi tarbimiseks olla sarnaselt Eestile vähemalt 18-aastane. Alkoholi saab Belgias osta sõltuvalt alkoholoolse joogi liigist kas vähemalt 16- või 18-aastane isik. Maltal on vaja ka alkoholi ostmiseks olla vähemalt 17-aastane. Horvaatias on taaskord vanusepiirang sarnane Eestiga ning alkoholi saab osta vähemalt 18-aastane isik.

Belgias ja Maltal ei ole võimalik karistada alaealist alkoholi tarvitamise eest ega ka täisealist, kes alaealisele alkoholi annab. Horvaatias saab alaealist karistada alkoholi tarbimise eest rahatrahviga, mille suurus otsustatakse sõltuvalt asjaoludest. Täiskasvanut alaealisele alkoholi andmise eest Horvaatias karistada ei saa. Kuna Eestis on karistused ette nähtud nii alaealisele alkoholi tarvitamise eest kui ka täisealisele, kes alaealisele alkoholi annab, siis saame taaskord nentida, et Eesti seadus on pigem rangem.

Järelikult võib olla õigustatud nende riikide esikoht alaealiste joomise sageduse tabelis, kuna nende seadusandlus on Eesti omast leebem. Küll aga ei saa väita, et eestlaste rohke alkoholitarbimine on põhjustatud liiga leebest seadusandlusest.

¹⁴⁹ ESPAD Group, 2015, lk 48-49

3.9. Kõige vähem alkoholi tarbiv riik

Kui Malta noored on ühed kõige tihedamini alkoholi tarvitavad Euroopa Liidus, siis alkoholi üldtarbimise edetabelis on Malta viimasel kohal¹⁵⁰.

Malta seadusandlust on Eesti omaga võrreldud juba punktis 3.8. on vanusepiirang alkoholi tarbimiseks ja ostmiseks küll madalam kui Eestis, aga karistused seaduse rikkumise eest puuduvad. Seega võiks eeldada, et Malta alkoholitarbimine peaks olema kõrgemal. Järelikult peab taaskord nentima, et Eesti kõrge alkoholitarbimine ei saa olla põhjustatud leebest seadusandlusest.

3.10. Võrdlus usklikkuse järgi

Eurobaromeeter koostas aastal 2012 mahuka uurimuse diskrimineerimisest Euroopa Liidus. Nimetatud töös uuriti muu hulgas ka Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike usulist enesemääratlust ehk millise religiooni järgijaks inimesed end peavad. Uuringu tulemused esitab Tabel 13.

Tabel 13. Eurobaromeetri uuringu tulemused Euroopa Liidu kodanike usulisest kuuluvusest.¹⁵¹

	Katoliiklased	Ortodokslased	Protestandid	Muu kristlane	Juut	Moslem	Sikh	Budist	Hindu	Ateist	Agnostik	Muu	Ei oska öelda
EL keskmine	48	8	12	4	0	2	0	0	0	7	16	1	2
Belgia	58	1	2	4	0	5	0	1	0	7	20	1	1
Bulgaaria	1	82	1	1	0	11	0	0	0	1	2	0	1
Tšehhi	29	0	2	3	0	0	0	1	0	20	39	0	6
Taani	1	0	64	6	0	1	0	1	0	9	16	1	1
Saksamaa	31	2	30	2	0	3	0	0	0	9	18	1	4
Eesti	3	17	6	19	0	0	0	0	0	15	22	3	15

¹⁵⁰ Status Report on Alcohol and Health in 35 European Countries, lk 158

¹⁵¹ Uuringust jäi välja Horvaatia, mis ei olnud uuringu läbiviimise ajal veel Euroopa Liidu liige.

Iirimaa	88	1	2	1	0	0	0	0	0	2	5	1	0
Kreeka	1	96	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0
Hispaania	67	1	1	2	0	0	0	0	0	10	16	2	1
Prantsusmaa	54	0	3	1	0	3	0	0	0	16	21	1	1
Itaalia	90	0	1	1	0	0	0	0	0	2	4	1	1
Küpros	2	96	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Läti	24	20	13	12	0	0	0	0	0	3	21	0	7
Leedu	84	3	1	2	0	0	0	0	0	2	4	1	1
Luksemburg	68	1	3	3	0	2	0	1	0	6	0	1	1
Ungari	58	0	7	6	0	0	0	0	0	1	21	2	5
Malta	95	0	1	0	0	1	0	0	0	1	6	0	0
Holland	22	0	15	7	0	1	0	1	0	8	14	4	1
Austria	77	2	7	0	0	2	0	0	0	1	21	1	0
Poola	91	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	1
Portugal	88	1	1	3	0	0	0	0	0	2	41	0	0
Rumeenia	5	87	3	3	0	0	0	0	0	0	10	1	1
Sloveenia	64	3	0	1	0	3	0	0	0	16	9	3	1
Slovakkia	69	0	5	4	0	0	0	0	0	7	12	1	2
Soome	1	1	70	10	0	0	0	1	0	4	12	1	0
Rootsi	2	1	41	8	0	0	0	1	0	13	30	3	1
Ühendkuningriik	15	1	23	19	0	3	1	1	1	5	27	2	2

Allikas: *Special Eurobarometer 393. Discrimination in The EU in 2012. Report*, lk T98-T99.

3.10.1. Kõige suurema uskujate osakaaluga riigid

Eurobaromeetri 2012. aasta uuringu tulemusel on kõige usklikumad riigid Küpros (99% peab end usklikuks), Rumeenia (98%), Malta (97%), Kreeka (97%) ja Bulgaaria (96%). Eestis pidas end usklikuks kõigest 45% rahvast.¹⁵²

¹⁵² *Special Eurobarometer 393. Discrimination in The EU in 2012. Report*, lk T98-T99

Rumeenia seadusandlust on Eesti omaga võrreldud punktis 3.5., Malta oma punktis 3.8., Bulgaaria oma punktis 3.6. ning jõutud järeldusele, et nende seadusandlus on Eesti omast pigem leebem. Seega nende riikide seadusandlust käesolevas punktis enam detailselt ei analüüsita.

Küprosel ei ole sätestatud vanuspiirangut alkoholi tarbimiseks. Kreekas on sarnaselt Eestile vaja alkoholi tarbimiseks olla vähemalt 18-aastane. Ka alkoholi ostmiseks on vaja Kreekas olla sarnaselt Eestile vähemalt 18-aastane, kuid Küprosel saavad alkoholi osta juba 17-aastased isikud. Kui Eestis on ette nähtud karistus nii alaealisele alkoholi tarbimise eest kui ka täisealisele alaealisele alkoholi andmise eest, siis ei Kreekas ega Küprosel ei ole selliseid karistusi ette nähtud. Seega saame taaskord järeldada, et Eesti seadusandlus on pigem rangem.

Seega saab väita, et Eestis, kus uskujate osakaal on pigem üks väiksematest, on seadusandlus pigem rangem võrreldes riikidega, kus on väga suur uskujate osakaal.

3.10.2. Kõige väiksema uskujate osakaaluga riigid

Kõige väiksema uskujate osakaaluga riigid on Tšehhi (35%), Eesti (45%), Holland (46%), Rootsi (53%).¹⁵³

Tšehhi seadusandlust on Eesti omaga võrreldud punktis 3.3., Hollandi oma punktis 3.4. ning Rootsi oma punktis 3.1. ning jõutud järeldusele, et nende seadusandlus on Eesti omast pigem leebem.

Eeltoodust tulenevalt saame järeldada, et võrreldes riikidega, kus samuti on uskujate osakaal madal, on seadusandlus Eesti omast veidi leebem. Küll aga tuleb tähele panna, et näiteks Tšehhi ja Rootsi seadusandlus on rangem kui näiteks Küprose, Rumeenia ja Malta omad. Seega võib väita, et esineb muster, kus alaealiste alkoholitarbimisega seotud regulatsioonid on rangemad riikides, kus usul ei ole nii suur roll ühiskonnas.

3.10.3. Kõige ateistlikumad riigid

Kõige suurem ateistide osakaal on Eurobaromeetri uuringu järgi Euroopa Liidu liikmesriikidest Tšehhis (20%), Prantsusmaal (16%), Sloveenias (16%) ja Eestis (15%).¹⁵⁴

¹⁵³ *Special Eurobarometer 393*, lk T98-99

¹⁵⁴ *Ibid.*

Tšehhi seadusandlust on Eesti omaga võrreldud punktis 3.3. ning leitud, et Tšehhi oma on Eesti seadusandlusest veidi leebem, kuna Tšehhis ei saa karistada alaealist alkoholi tarvitamise eest. Seega käesolevas punktis Tšehhi seadusandlust uuesti ei analüüsita.

Prantsusmaal ei ole kehtestatud vanusepiirangut alkoholi tarbimiseks. Sloveenias peab alkoholi tarbimiseks olema sarnaselt Eestile vähemalt 18-aastane. Alkoholi ostmiseks peab nii Prantsusmaal kui ka Sloveenias olema sarnaselt Eestile vähemalt 18-aastane. Ei Prantsusmaal ega Sloveenias saa karistada alaealist alkoholi tarvitamise eest. Prantsusmaal ei saa karistada ka täisealist, kes alaealisele alkoholi annab, kuid Sloveenias karistatakse täisealist rahatrahviga kuni 208 eurot. Kuna Eestis on karistused ette nähtud nii alaealisele kui ka täiskasvanule, siis saame väita, et Eesti seadusandlus on taas pigem üks rangematest ning näiteks Prantsusmaa seadusandlus on pigem üks leebematest.

Eeltoodust tulenevalt näeme, et juhul kui seadusandlus oleks rangem riikides, kus usul ei ole suurt rolli, siis peaks Prantsusmaal olema suur usklike osakaal. Kuna Prantsusmaa on aga üks ateistlikumatest riikidest Euroopa Liidus, kus seadusandlus on suhteliselt leebe, siis ei saa väita lõplikult, et seadusandlus on rangem riikides, kus usul ei ole suurt rolli.

3.11. Võrdlus narkootikumide tarvitamise alusel

ESPAD'i 2015. aasta uuringu tulemustel selgus, et Eestis on elu jooksul narkootikume proovinud 26% küsitlusele vastanud õpilastest. Tabeli eesotsas on Tšehhi (37%), Prantsusmaa (32%), Bulgaaria (30%) ning Itaalia (28%). Tabeli lõpus on Küpros (10%), Soome (9%) ja Rootsi (8%).¹⁵⁵

Alaealiste alkoholitarbimise rohkusega on tabeli eesotsas lisaks Eestile aga Taani, Rootsi, Soome, Iirimaa, Hollandi ja Austria noored. Tabeli lõpust leiame Rumeenia, Itaalia, Kreeka, Leedu ja Bulgaaria.¹⁵⁶

Eesti asub narkootikumide tarvitamise tabelis seitsmendal kohal ning alkoholitarvitamise osas teisel kohal.¹⁵⁷

¹⁵⁵ *ESPAD Group*, 2016, lk 40

¹⁵⁶ *Ibid*, lk 50-51

¹⁵⁷ *Ibid*, lk 40, 50-51

Kui võrrelda alaealiste alkoholi- ja narkootikumide tarvitamist, paistab alustuseks silma, et riigid, kus noored tarvitavad rohkem alkoholi, tarvitatakse vähem narkootikume. Näiteks Soome ja Rootsi on alkoholitarbimise osas tabeli tipus, kuid narkootikumide tarvitamises tabeli lõpus. Seevastu Bulgaaria ja Itaalia on narkootikumide tabeli tarvitamise eesotsas, kuid alaealised neis riikides on ühed vähim alkoholi tarvitavad.

Kui aga võrrelda tabeleid üldpildis ehk kui paljud narkootikumide tarbimise statistikas eespool olevaid riike kattub riikidega, mis on alkoholitarbimise statistikas tabeli lõpuosas, siis näeme, et riigid kattuvad veidi rohkem kui pooltel juhtudel.

Seega ei saa me lõplikult väita, et riikides, kus alaealised tarbivad rohkem alkoholi, tarbitakse vähem narkootikume, kuid mõningane seos esineb, eriti tabeli tipus ja lõpus.

4. JÄRELDUSED

Käesoleva töö 3. peatüki tulemused on järgmised:

- 1) Eestis hetkel kehtiv regulatsioon, mis puudutab alaealiste alkoholitarbimist on Euroopa Liidus pigem üks rangematest;
- 2) Ei tuvastatud seost, et mida leebem on riigis kehtiv regulatsioon, seda rohkem alkoholi riigis tarbitakse;
- 3) Ei tuvastatud seost, et mida leebem on riigis kehtiv regulatsioon, seda rohkem alkoholi tarvitatakse ühe tarbimiskorraga;
- 4) Tuvastati seos regulatsiooni leebuse ja riigis enimtarbitud alkohoolse joogi vahel, kuid ei saa lõplikult väita, et selle seose põhjused ei või olla muud laadi – näiteks kultuuri ja ajalooga seotud;
- 5) Tuvastati seos, et rangemate regulatsioonidega riikides oli rohkem noori esimest korda purjus enne 13. eluaastat, kuid ei saa lõplikult väita, et selle seose põhjused ei või olla muud laadi – näiteks kultuuri ja ajalooga seotud;
- 6) Ei tuvastatud seost regulatsiooni ranguse ja selle vahel, kui palju noori on alkoholi proovinud enne 13. eluaastat;
- 7) Tuvastati seos regulatsiooni ranguse ja alkoholitarbimise sageduse vahel – leebemate regulatsioonidega riikides tarvitatakse alkoholi tihedamini. Samas ei saa lõplikult väita, et selle seose põhjused ei või olla muud laadi – näiteks kultuuri ja ajalooga seotud;
- 8) Tuvastati seos, et riikides, kus on usklike osakaal suurem, on regulatsioonid leebemad;
- 9) Tuvastati seos, et riikides kus noored tarvitavad rohkem alkohoolseid jooke, on narkootikumide kasutamine madalamal tasemel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärkideks oli anda ülevaade alaealiste alkoholitarbimisega seotud õiguslikest regulatsioonidest Euroopa Liidu liikmesriikides ning leida nendele andmetele (ning alkoholitarbimise statistikale) tuginedes vastus küsimusele kas Eesti seadusandlus, mis puudutab alkoholi tarbimise ja ostmise vanusepiire ning alaealiste alkoholitarbimisega seotud karistusi, on liiga leebe võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega.

Käesoleva magistritöö tulemusel selgus, et Eesti seadusandlus on pigem üks rangematest. Seda eelkõige seetõttu, et:

- 1) Eestis on sätestatud vanusepiir 18 eluaastat nii alkoholi tarbimiseks kui ostmiseks. Vanusepiiri alkoholi tarbimiseks pole üldse kehtestatud 10 Euroopa Liidu liikmesriigis ning mõnes riigis on see madalam, kui Eestis. Küll aga on igas töös käsitletud riigis kehtestatud vanusepiirang alkoholi ostmiseks. Enamasti on see 18 nagu Eestiski. Lisaks leidub riike, kus on noortel võimalik alkoholi osta juba 16-aastaselt, kuid see kehtib enamasti lahjemate alkohoolsete jookide kohta. Kahes riigis on aga vanusepiir kõrgem, mis antud juhul tähendab, et lahjema alkoholi ostmiseks peab isik olema 18-aastane ning kange alkoholi ostmiseks 20-aastane.
- 2) Eestis on karistatav alaealise poolt alkoholi tarbimine, kuid 11-s riigis sellist karistust ette nähtud ei ole. Nendes riikides, kus saab alaealist karistada, on sanktsiooniks rahatrahv, mille summad aga erinevad riigiti mitmekordselt. Küll peab mainima, et Eestis ette nähtud trahvisumma ei ole kõige madalam ega ka kõige kõrgem, aga siiski võrdluses teiste riikidega pigem madalam.
- 3) Eesti kuulub nende 12 riigi hulka, kus saab karistada täisealist alaealisele alkoholi ostmise eest. Täisealist karistatakse alaealisele alkoholi ostmise eest enamasti rahatrahviga, kuid kolmes riigis (nende hulgas ka Eestis) on võimalik täisealist isikut karistada ka reaalse vabadusekaotusega. Trahvisummad erinevad samuti väga suurel määral ning Eestis võimalikult määratav trahvisumma ei ole taas kõige madalam ega kõige kõrgem, kuid võrdluses teiste riikidega siiski pigem madalam.

Samuti üritas käesoleva magistritöö kolmas peatükk leida seoseid Eesti kõrge alkoholitarbimise näitaja ning seadusandluse vahel, võrreldes Eestit ja teisi riiki erinevate aspektide poolest. Käesoleva magistritöö tulemusel saab järeldada, et teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega

võrreldes ei ole saa Eesti kõrge alkoholitarbimine olla põhjustatud liiga leebest seadusandlusest. On riike (näiteks Malta), kus on vanusepiir alkoholi tarbimiseks ning ostmiseks madalam kui Eestis ning karistused puuduvad, kuid alkoholitarbimine on palju madalam. Seega ei saa luua kindlat seost inimeste poolt tarbitavate alkoholi koguste ja õiguslike regulatsioonide ranguse vahel.

Käesoleval magistritööl oli 4 hüpoteesi:

- 1) noorte alkoholitarbimisega seotud karistusõiguslik regulatsioon on rangem riikides, kus tarbitakse peamiselt kanget alkoholi;
- 2) Eestis on võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega vanusepiir, mil on lubatud alkoholi hakata tarbima, madalam;
- 3) alaealiste alkoholitarbimine on suurem riikides, kus tarbitakse vähem narkootikume;
- 4) alaealiste alkoholitarbimisega seotud regulatsioonid on riikides, kus religioon ei ole väga olulisel kohal, rangemad.

Magistritöö tulemusel saab märkida hüpoteeside paikapidavuse kohta järgmist:

- 1) töö esimene hüpotees pidas paika. Tuvastati seos regulatsiooni ranguse ja riigis enimtarbitud alkohoolse vahel. Samas on oluline märkida, et ei saa välistada, et see seos ei esine näiteks selle tõttu, et riikides, kus ajalooliselt on alati tarbitud rohkem veini ja õlut, ei ole ajaloolistel ja kultuurilistel põhjustel lihtsalt peetud vajalikuks karmimaid regulatsioone kehtestada;
- 2) töö teine hüpotees ei pidanud paika. Eesti kuulub nende riikide hulka, kus on kehtestatud vanusepiirang alkoholi tarbimiseks ning see on 18 eluaastat. Samal ajal on Euroopas liike, kus puudub vanusepiirang alkoholi tarvitamiseks või see on näiteks 16 või 17;
- 3) töö kolmas hüpotees leidis mõningast tõestust - ei saa lõplikult väita, et riikides, kus alaealised tarbivad rohkem alkoholi, tarbitakse vähem narkootikume, kuid mõningane seos esineb, eriti alkoholi- ja narkootikumarbimise statistika tabelite tipus ja lõpus asuvate riikide näol. Samas on oluline märkida, et Eesti asub mõlemal juhul tabeli eesotsas – narkootikumide puhul seitsmendal kohal ning alkoholitarbimise puhul lausa teisel kohal;
- 4) töö neljas hüpotees pidas paika - riikides, kus religioon ei ole väga olulisel kohal, on alaealiste alkoholitarbimisega seotud regulatsioonid pigem rangemad.

Kuna ei saa väita, et eestlaste suur alkoholilembus võiks olla kaudselt põhjustatud liiga leebest seadusandlusest, siis peaks põhjuseid otsima mujalt. Käesoleva magistritöö autor pakub välja järgmiseid võimalusi.

Kui Eesti kuulub nende riikide sekka, mida iseloomustab suures koguses kange alkoholi tarvitamine peamiselt eesmärgiga end purju juua, siis suuremas osas Euroopas on enimtarbitud alkohoolsed joogid vein ja õlu, mis on ühtlasi ka nende riikide elanike igapäevaelus olnud regulaarselt tarbitavad näiteks söögi kõrvale. Seega enamasti ei joo inimesed eesmärgiga purju jääda, vaid alkohol ongi alati olnud osa kohalikust toidukultuurist. Samuti on vein mitmes Lõuna-Euroopa riigis ajalooliselt alati olnud olulisel kohal. Eeltoodust tulenevalt võiks uurida, kas võib põhjuseid eestlaste rohkele alkoholitarbimisele leida näiteks riikide ajaloolis-kultuurilisest taustast.

Kui alaealised on erinevates küsitlustes hinnanud alkoholi lihtsalt kättesaadavaks, võiks see olla indikaator, et ilmselt tuleks varasemast veel suuremat rõhku panna sellele, et alaealistel oleks raskem alkoholi kätte saada. Variandina võib kaaluda kaupmeeste kontrollimist ja karistuste määramist nendele kaupmeestele, kelle juures alaealised alkoholi kätte saavad. Võimalus oleks ka järgida näiteks Soome eeskujul, kus kange alkoholi müügikohtade arv on piiratud. Samuti oleks kergem teostada kontrolli kindlate müügikohtade üle.

Kindlasti tuleks jätkuvalt panna rõhku inimeste harimisele – inimeste ja kindlasti alaealiste teadlikkust tuleks tõsta alkoholi kahjulike mõjude osas ning alaealiste puhul võiks nende teadlikkust tõsta ka Eestis kehtivast seadusandlusest. Õnneks on hakanud esinema tendents alkoholi tarbimise vähenemisele alaealiste seas, kuid uue probleemina on esile kerkinud narkootikumide tarvitamise tõus. Seega on teadlikkuse tõstmisel just noorte seas väga suur roll.

Seadusandlus on juba praegu võrreldes Euroopa Liidu liikmesriikidega pigem üks rangematest, kuid võiks kaaluda selle veel enam karmistamist. Näiteks võiksime Soomest ja Rootsist eeskujul võtta ning kange alkoholi ostmiseks kehtestada vanusepiiri 20 eluaastat. Samuti võiks kaaluda alkoholi müügipunktide arvu vähendamist või kangemate alkohoolsete jookide müümist eraldi kauplustes. Täiendavalt oleks üks võimalus tõsta karistuseks määratavate rahatrahvide suurust. Trahv alaealisele alkoholi tarbimise eest on olnud kuni 10 trahviühikut juba aastaid. Arvestades inflatsiooni, elatusaseme paranemist ja muid majanduslikke näitajaid, on 10 trahviühikut täna tunduvalt väiksem summa, kui see oli näiteks aastal 2005. Seega oleks ilmselt mõistlik tõsta trahvimäär tasemele, mis inimesi majanduslikult mõjutaks ja motiveeriks piisavalt mitte rikkuma seadust.

Ilmne on aga see, et alkoholi liigtarvitamine on Eestis endiselt aktuaalne probleem ning on vajalik astuda samme, mis mõjutaksid inimeste alkoholitarvitamise mustreid ning seeläbi vähendaksid alkoholi liigtarbimist Eestis.

LEGAL REGULATIONS REGARDING UNDERAGE DRINKING – A COMPARISON BETWEEN REGULATIONS IN ESTONIA AND OTHER EUROPEAN UNION MEMBER COUNTRIES

SUMMARY

Alcohol has been a part of human's diet for thousands of years. Chemical analysis have shown that the Chinese were making a kind of wine from rice, honey, and fruit already 9,000 years ago¹⁵⁸. According to Patrick McGovern¹⁵⁹, from the rituals of the Stone Age on, the mind-altering properties of booze have fired people's creativity and fostered the development of language, the arts, and religion. He claims that if you look closely at great transitions in human history, from the origin of farming to the origin of writing, you'll find a possible link to alcohol. But from our modern point of view, the main reason for consuming alcohol is that it makes us feel good. Ethanol helps release serotonin, dopamine, and endorphins in the brain, chemicals that make us happy and less anxious. And then, of course, there is the other side of the story: the lengths to which people throughout history have gone to go on a bender. Still, by today's standards, the quantities of alcohol consumed in the past may not sound impressive. The modern world is awash in booze ever since the perfection of distillation in the Middle Ages, we've consumed a lot of it in concentrated form.¹⁶⁰

Worldwide, people age 15 and over, on average have about a drink a day or rather even two if you include only alcohol drinkers, because about half of us have never touched a drop. The biggest alcohol consumers are located in wealthy regions with long drinking traditions, such as Europe. Abstainers are more often found in the Middle East and Southeast Asia, where laws or tradition limit alcohol consumption.¹⁶¹ In conclusion it can be said that a big portion of people consumes alcohol in some quantity, but it is important to keep from abusing alcohol.

Although alcohol manufacturing and marketing has a significant role in the economies of the countries, it is also clear that in almost every country where alcohol is consumed in big quantities, it also causes problems for both individuals and for the state. Alcohol abuse and excessive consumption can lead to, for example, violence, different accidents, health loss,

¹⁵⁸ Our 9000-Year Love Affair With Booze. – National Geographic. February, 2017.

¹⁵⁹ University of Pennsylvania's biomolecular archaeologist.

¹⁶⁰ Our 9000-Year Love Affair With Booze.

¹⁶¹ Ibid.

death, lower efficiency and so on. The economic damage (which in different evaluations can be up to 5% of the GDP) might be greater than the economic gain from alcohol production.¹⁶²

Estonia is a small country with population of a bit over 1.3 million¹⁶³. Unfortunately this little country has been on top of many lists when it comes to drinking alcohol. After reading different papers and statistics, the author of this paper started wondering if the high alcohol consumption could be caused by too lenient legislation regarding underage drinking. Most people have their first experience with alcohol as a youngster and according to a research by T. Mäger, teenagers think that alcohol consumption is a tradition passed down from older generations to younger generations¹⁶⁴. So it should not come as a surprise that minors start drinking alcohol at an early age in Estonia.

Because of that, the aim of this paper is to present information about the laws that regulate underage drinking in other European Union member states and compare them to those in Estonia to find out if Estonian legislation is too lenient and therefore could be the reason for Estonia's high level of alcohol consumption.

The first chapter of the paper concentrates on examples of different researches and studies that give base to claims that Estonia has a problem with alcohol abuse or with higher alcohol consumption. The second chapter focuses on introducing the strategies for regulating alcohol policies in Estonia, in the European Union and in the world. The second chapter also introduces legislation of the member states concerning underage drinking. The author discusses the laws of 28 member countries that regulate 3 basic questions:

- 1) What is the legal drinking age and is there a different age for buying and consuming alcohol?;
- 2) Is there a punishment for a minor who drinks alcohol?;
- 3) Is there a punishment for an adult who buys alcohol for minor?

The final part of the second chapter of the paper also draws together conclusions from the legislation presented in the thesis and the third chapter of the paper tries to find connections that could explain if the law is undermining factor behind Estonia's high alcohol consumption figures. The fourth chapter presents the conclusions.

¹⁶² According to Estonian Ministry of Social Affairs.

¹⁶³ According to Statistics Estonia, January 01, 2017.

¹⁶⁴ Mäger, T. Alkoholiga seotud kogemused teismeliste eluilmas. Magistritöö. Tartu, 2016.

The laws used in this thesis were gathered from the Internet and if there was clarification needed or the law couldn't be found on the Internet, the author of this thesis contacted either the ministry of justice of that country, their embassy in Estonia or a neighboring country or the institute that deals with everyday public health in that member state. In addition the author of this thesis used different articles, statistics, research paper and literature that are relevant to the issue.

The 2011 Global Status Report on Alcohol and Health found that while big part of Europe consumes mostly beer or wine, then in East-European countries, the most consumed drinks are spirits.¹⁶⁵ For that reason the first hypothesis of this paper is that the legal regulation is more strict in the countries where people mostly consume spirits.

A.C. Wagenaar ja T. L. Toomey found that in the United States of America, in 33% of the cases, raising the age limit for alcohol consumption resulted in lowered number of alcohol consumption.¹⁶⁶ So the second hypothesis is that in Estonia the drinking age limit is lower than in other European Union member states.

Use of illicit drugs has maintained relatively the same in Europe, but in comparison it should be mentioned that in Estonia the numbers regarding use of illicit drugs, have increased, compared to other member states of the European Union. Also there is a tendency that while the use of alcohol has decreased, the use of illicit drugs has increased.¹⁶⁷ For that reason, the third hypothesis of this thesis is that alcohol consumption is bigger in countries where minors use less illicit drugs.

T. Bjarnason, T. Thorlindsson, I. D. Sigfusdottir ja M. R. Welch conducted a research in Iceland that was based on E. Durkheim's theory that religion affects minor's drinking patterns. Their research showed that minors, who claim to have religion play an important role in their life, consumed less alcohol than their peers who claimed they are not very religious.¹⁶⁸ So, the

¹⁶⁵ Global Status Report on Alcohol and Health. Geneva: World Health Organization, 2011. p 7

¹⁶⁶ Wagenaar, A.C. ja Toomey, T.L. Effects of Minimum Drinking Age Laws: Review and Analyses of the Literature from 1960 to 2000. Journal of Studies on Alcohol. Supplement No. 14, 2002.p 206

¹⁶⁷ Based on ESPAD and HBSC studies.

¹⁶⁸ Bjarnason, T., Thorlindsson, T., Sigfusdottir, I. D., Welch, M. R. Familial and Religious Influences on Adolescent Alcohol Use: A Multi-Level Study of Students and School Communities. - Social Forces. September, 2005, lk 383.

fourth hypothesis of this thesis is that the legislation is more lenient in countries where religion plays an important role.

As a result of this thesis, it becomes clear that Estonia's legislation is actually one of the strictest within the European Union and therefore the statistics of high alcohol consumption can't be blamed on lenient legislation and laws.

In 10 European Union member states there is no age-limit for drinking alcohol. Estonia is one of the 18 member states that has an age-limit. In one of the countries it is 16 years; in three of the member states it is 16 years of age for light alcohols and 18 for spirits; in one country it's 17 years of age for any alcohol; in two member states it is 18 for light alcoholic drinks and 20 for spirits and for the rest of the eleven countries it is 18 years of age. Estonia currently also has age limit of 18 for drinking alcohol.

For purchasing alcohol, there is an age-limit in all European Union member states. In one country the age limit is 16; in five countries it is 16 for light alcohols and 18 for spirits; in two countries 17; in eighteen countries it is 18 years and in two countries it is 18 for light alcohols and 20 for spirits. In Estonia the current age limit for buying alcohol is 18 for all types of alcoholic beverages.

Minors can be punished for drinking alcohol in only in 11 countries. The punishment is a fine that's size can vary from country to country. For example, in Lithuania the fine can be from 10 to 30 euros, but in the United Kingdom the fine can be up to 1000 Great British Pounds, which equates to about 1200 euros¹⁶⁹. In Estonia it is possible to punish a minor for drinking alcohol with a fine up to 40 euros.

It is possible to punish an adult for buying alcohol to a minor in 12 countries. In 11 countries, the punishment is a fine. In 3 countries it is possible to punish with imprisonment. One country – Estonia - also has pecuniary punishment as an option. The other options in Estonia are a fine up to 1200 euros or imprisonment up to one year.

In conclusion it has to be mentioned the following regarding the hypothesis of this thesis:

1) the first hypothesis found confirmation. There is a correlation between the most consumed alcoholic beverage in the state and the strictness of the law. Although it is important to mention that it might be possible this correlation exists because of the cultural and historical reasons –

¹⁶⁹ According to the Exchange currency rates on the website of SEB Bank in Estonia on April 15, 2017.

if beer or wine has always been a part of the country's culture, it might be possible, there has not been a need to enforce stricter regulations;

2) the second hypothesis did not find confirmation. Estonia is one of the European Union member states where there is an age limit for consuming alcohol and it is 18 years of age. Meanwhile there are countries in Europe where there is no age limit for alcohol consumption or it is 16 or 17 years of age;

3) the third hypothesis found somewhat confirmation - it was determined that around half of the countries where minors are among highest alcohol consumers, are also among the countries where minors use illicit drugs the least. Furthermore - it was found that the countries that consume most alcohol, also use illicit drugs the least and vice versa. Although it has to be noted that Estonia is one of the countries where both alcohol and illicit drug use numbers are quite high – Estonia ranked seventh in illicit drug use and second in alcohol consumption;

4) the fourth hypothesis found confirmation – in countries where religion plays a bigger role in the society, the regulations are more lenient compared to countries where the amount of religious people is smaller.

Having found out that Estonian legislation is not too lenient, we have to ask what could be the reasons behind the high levels of Estonian alcohol consumption and what could be done to reduce that number. Different researches have concluded that minors or people aged under the legal drinking age have stated that it is easy for them to access alcohol, therefore the question must be asked of how this access can be restricted so that it is harder for underage people to get access to alcohol in the first place. One possibility is that just like in Finland, Estonia could raise the excise tax so alcohol would be more expensive and spirits can only be sold in special stores. Also Estonia could try to raise people's awareness about alcohol's influences on one's health and in the case of minors, we could also talk more about the laws regarding alcohol. Methods such as billboard campaigns and TV commercials could be used to deliver this message to a wide range of audiences. Even though the legislation in Estonia is strict, we could think about toughening the alcohol laws to make accessing alcohol more difficult. Estonia could be brought in line with Finland and Sweden where spirits are only available for people who are at least 20 years old. Another option is to look at the structure of the penalties for people who break current alcohol related laws and raise these penalties as a deterrent. Currently the fine in Estonia for an underage person drinking alcohol is until 40 euros and this penalty hasn't changed for many years, but due to the economic changes and inflation, 40 euros today is seen as much less than 40 euros in 2005. One option would be to restructure the fines

or penalties and raise them to a level where they can be used as more of deterrent and also impose a form of financial influence on the lawbreaker to ensure that the desired message about alcohol supply is delivered to an underage person.

Whatever the means, it is clear that something has to be done to reduce the level of alcohol consumption in Estonia and through the research and studies conducted, education and making people aware of the consequences of breaking laws and also the damage alcohol does to the human body may just be the best way to begin to conquer the problem facing this small nation.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. *14 Countries Where Drinking Alcohol Is Illegal. World Atlas.* Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.worldatlas.com/articles/14-countries-where-drinking-alcohol-is-illegal.html> (20.03.2017)
2. 9000 aasta pikkune armulugu. - *National Geographic* Eesti. Veebruar, 2017.
3. Ahven, A. ja Kruusmaa, K.-C. Alkoholiseaduse rikkumised alaealistele alkoholi müümisel. Kriminaalpoliitika analüüs nr 4/2013. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/alkoholiseaduse_rikkumised_alaealistele_alkoholi_muumisel.pdf (20.03.2017)
4. Alkoholipoliitika karmistamine läbis riigikogus esimese lugemise. Sotsiaalministeeriumi uudised. 22.03.2017. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.sm.ee/et/uudised/alkoholipoliitika-karmistamine-labis-riigikogus-esimese-lugemise> (29.03.2017)
5. Bjarnason, T., Thorlindsson, T., Sigfusdottir, I. D., Welch, M. R. *Familial and Religious Influences on Adolescent Alcohol Use: A Multi-Level Study of Students and School Communities.* - *Social Forces*. September, 2005.
6. Britton, A, Mckee, M. *The relation between alcohol and cardiovascular disease in Eastern Europe: explaining the paradox.* – *Journal of Epidemiology & Community Health*. Mai, 2000.
7. Brostrom, G., Brostrom, J. *The Business of Wine: An Encyclopedia.* Sine loco: Greenwood Press, 2009.
8. *Compareur de territoire. Département de Paris. Institut national de la statistique et des études économiques.* Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1405599?geo=DEP-75> (03.03.2017)
9. Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtted 2016-2019. Tallinn, 2016. Kättesaadav arvutivõrgus: https://valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/eesti_keskerakonna_sotsiaaldemokraatliku_erakonna_ning_isamaa_ja_res_publica_liidu_valitsusliidu_aluspohimotted_2016-2019.pdf (13.01.2017)

10. Eesti Konjunkturiinstituut. Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2011. Tallinn, 2011.
11. Eesti Konjunkturiinstituut. Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2013. Tallinn, 2013.
12. Eesti Konjunkturiinstituut. Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamat 2016. Tallinn, 2016.
13. Eesti rahvaarv kasvas eelmisel aastal. Statistikaameti pressiteade. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.stat.ee/pressiteade-2017-008> (03.03.2017)
14. Engs, R. C. *Do Traditional Western European Drinking Practices Have Origins In Antiquity?* Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.indiana.edu/~engs/articles/ar1096.htm> (14.04.2017)
15. ESPAD Group. *ESPAD Report 2015. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luksemburg: Publications Office of the European Union, 2016. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.espad.org/sites/espad.org/files/TD0116475ENN.pdf> (27.03.2017)
16. ESPAD Group. *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students In 36 European Countries. Sine loco*, 2011. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.espad.org/sites/espad.org/files/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf (23.03.2017)
17. Euroopa Liidu uue alkoholistrateegia suunas. – Euroopa Parlamendi Uudised. 27.04.2015. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.europarl.europa.eu/news/et/news-room/20150424STO46092/euroopa-liidu-uue-alkoholistrateegia-suunas> (10.12.2016)
18. *Global Status Report on Alcohol and Health*. Geneva: World Health Organization, 2011. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/msbgsruprofiles.pdf (21.03.2017)
19. *Global Status Report on Alcohol and Health*. Geneva: World Health Organization, 2014. Kättesaadav arvutivõrgus: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/112736/1/9789240692763_eng.pdf?ua=1 (02.04.2017)
20. *Health Behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2013/2014 survey. Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being*. Kopenhagen, 2016.

21. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadus 554 SE seletuskiri. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eel-noud/eelnou/78433b29-8b2f-4281-a582-0efb9631e2ad/Karistusseadustiku%20muutmise%20ja%20sellega%20seondult%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus/> (31.01.2017)
22. Leon, D. A. jt. *Huge variation in Russian mortality rates 1984-94: artefact, alcohol, or what?* – *The Lancet*, 09.11.1997
23. Mäger, T. Alkoholiga seotud kogemused teismeliste eluilmas. Magistritöö. Tartu, 2016. Kättesaadav arvutivõrgus: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/52015/mager_triin_ma_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y (11.03.2017)
24. Ossinovski hinnangul vajab Euroopa Liit uut alkoholistrateegiat. - Pealinn 13.01.2017. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.pealinn.ee/koik-uudised/ossinovski-hinnangul-vajab-euroopa-liit-uut-alkoholistrateegiat-n183873> (18.01.2017)
25. *Our 9000-Year Love Affair With Booze.* – *National Geographic. February*, 2017. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.nationalgeographic.com/magazine/2017/02/alcohol-discovery-addiction-booze-human-culture/> (15.04.2017)
26. *Population Estimates for UK, England and Wales, Scotland and Northern Ireland. Office for National Statistics.* Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/datasets/populationestimatesforukenglandandwalesscotlandandnorthernireland> (03.03.2017)
27. Pöld, P. Alkoholi tarbimine Kuressaare gümnasistide seas. Uurimistöö. Kuressaare: 2011.
28. Sotsiaalministeerium. Alkoholipoliitika roheline raamat. *Sine loco*, 2014.
29. *Special Eurobarometer 393. Discrimination in The EU in 2012. Report.* Sine loco, 2012. Kättesaadav arvutivõrgus: https://web.archive.org/web/20121202023700/http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf (20.03.2017)
30. *The law on alcohol and under 18s. Drinkaware UK.* Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.drinkaware.co.uk/alcohol-facts/alcohol-and-the-law/the-law-on-alcohol-and-under-18s/> (23.01.2017)
31. Wagenaar, A.C. ja Toomey, T.L. *Effects of Minimum Drinking Age Laws: Review and Analyses of the Literature from 1960 to 2000. Journal of Studies on Alcohol. Supplement No.*

14, 2002. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.dartmouth.edu/~dcare/pdfs/Wagenaar_and_Toomey_2002-0.pdf (18.12.2017)

32. *World Health Organization. Alcohol in the European Union. Consumption, harm and policy approaches.* Kopenhaagen, 2012.

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

EESTI ÕIGUSAKTID

- 33. Alkoholiseadus. – RT I, 12.07.2014, 1
- 34. Alkoholiseadus. - RT I, 01.09.2015, 1
- 35. Karistusseadustik. - RT I, 31.12.2016, 14
- 36. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 12.03.2015, 106

VÄLISRIIKIDE ÕIGUSAKTID

- 37. 1997. évi CLV. Törvény a fogyasztóvédelemről. Kättesaadav arvutivõrgus: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?dbnum=1&docid=99700155.TV (18.01.2017)
- 38. Alkoholilaki. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143> (22.01.2017)
- 39. Alkoholio kontrolės įstatymas. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9E5C5C16B6E6/LLMXABjHSN> (20.01.2017)
- 40. Alkoholisko dzērienu aprites likums. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://likumi.lv/doc.php?id=88009> (10.01.2017)
- 41. Alkoholilag. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/alkohollag-20101622_sfs-2010-1622 (22.01.2017)
- 42. Αριθμός 83(Ι) του 1998 ΝΟΜΟΣ Π Ο Υ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ ΠΟΤΩΝ ΝΟΜΟΕ. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.cylaw.org/nomoi/arith/1998_1_083.pdf (05.01.2017)
- 43. Bekendtgørelse af lov om forbud mod salg af tobak til personer under 18 år og salg af alkohol til personer under 16 år. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=121328> (22.01.2017)

44. *Bērna tiesību aizsardzības likums.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://likumi.lv/doc.php?id=49096> (10.01.2017)
45. *Code de la santé publique.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006072665&dateTexte=20170210> (02.02.2017)
46. *Criminal Justice Act 1982.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1982/48/contents> (23.01.2017)
47. *Decreto-Legge 13 settembre 2012, n. 158.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2012/11/10/12A11988/sg> (13.01.2017)
48. *Decreto Lei nr 50/2013, de 16 de Abril - REGIME DE DISPONIBILIZAÇÃO, VENDA E CONSUMO DE BEBIDAS ALCOÓLICAS.* Kātiesaadav arvutivõrgus: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1902&tabela=leis (23.01.2017)
49. *Decreto Lei nr 106/2015, de 16 de Junho - REGIME DE DISPONIBILIZAÇÃO, VENDA E CONSUMO DE BEBIDAS ALCOÓLICAS.* Kātiesaadav arvutivõrgus: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2385&tabela=leis&nversao= (23.01.2017)
50. *Drank- en Horecawet.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0002458/2013-01-01/1> (19.01.2017)
51. *Intoxicating Liquor Act 1988.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1988/act/16/enacted/en/print> (20.01.2017)
52. *Intoxicating Liquor Act 2003.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2003/act/31/enacted/en/index.html> (20.01.2017)
53. *Intoxicating Liquor Act 2008.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2008/act/17/enacted/en/index.html> (20.01.2017)
54. *Jugendschutzgesetz.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/juschg/BJNR273000002.html> (22.01.2017)
55. *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss.* Kātiesaadav arvutivõrgus: <http://likumi.lv/doc.php?id=89648> (10.01.2017)
56. *Legea nr. 61/1991. Saadeti Rumeenia Justiitsministeeriumist.*

57. *Licensing Act 2003*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/17/contents> (23.01.2017)
58. *Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas*. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/EjwuXuHMIlf> (20.01.2017)
59. *Loi du 22 décembre 2006 portant interdiction de la vente de boissons alcooliques à des mineurs de moins de seize ans*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2006/12/22/n11/jo> (06.01.2017)
60. *Loi du 24 janvier 1977 relative à la protection de la santé des consommateurs en ce qui concerne les denrées alimentaires et les autres produits*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1977/01/24/1977012405/justel> (19.12.2016)
61. *Loi du 7 janvier 1998 concernant la structure et les taux des droits d'accise sur l'alcool et les boissons alcoolisées*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1998/01/07/1998003047/justel> (19.12.2016)
62. *Lov om ændring af lov om forbud mod salg af tobak til personer under 18 år og salg af alkohol til personer under 16 år*. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132387> (22.01.2017)
63. *НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/1589654529> (17.12.2016)
64. *NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3730 Προστασία ανηλίκων από τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά και άλλες διατάξεις*. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/262a_08.1231762420218.pdf (18.12.2016)
65. *Ο περί Πωλήσεως Οινοπνευματοδών Ποτών Νόμος (ΚΕΦ.144)*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/144.html> (05.01.2017)
66. *Předpis č. 379/2005 Sb. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů*. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379> (23.01.2017)
67. *S.L. 10.09. Shops for the Sale of Wine, Beer or Spirituous Liquors (Licences, Good Order and Public Decorum) Regulations*. Kättesaadav arvutivõrgus:

<http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8994&l=1>
(04.01.2017)

68. *Zákon 219/1996*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1996-219>
(22.01.2017)

69. *Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník*. Kättesaadav arvutivõrgus:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40> (23.01.2017)

70. *Zakon o omejevanju porabe alkohola*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3130> (22.01.2017)

71. *Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.zakon.hr/z/151/Zakon-o-ugostiteljskoj-djelatnosti> (09.01.2017)

72. *ЗАКОН ЗА ЗАПРЕТА*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.lex.bg/laws/ldoc%20/2135489147> (17.12.2016)

73. *Ustawę z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820350230> (22.01.2017)

74. *Wetboek van Strafrecht*. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.wetboek-online.nl/wet/Wetboek%20van%20Strafrecht.html> (17.01.2017)

Lisa 1. Alkoholi tarbimise/ostmise vanusepiirangud Euroopa Liidu liikmesriikides ning karistused alaealisele alkoholi tarbimise ning täiskasvanule alaealisele alkoholi ostmise eest.

	Vanusepiirang		Karistused	
	Tarbimine	Ostmine	Alaealisele	Täisealisele
Austria	16/18	16/18	-	-
Belgia	-	16 /18	-	-
Bulgaaria	-	18	-	6 kuud vabadusekaotust või trahv kuni 500 leevi
Eesti	18	18	trahv kuni 40 eurot	trahv kuni 1200 eurot/rahaline karistus/kuni üheaastane vangistus
Hispaania	-	18	trahv mõnes piirkonnas	trahv mõnes piirkonnas
Holland	16/18	16/18	trahv kuni 370 eurot	-
Horvaatia	18	18	trahv sõltuvalt asjaoludest	-
Iirimaa	18	18	trahv kuni 100€	trahv kuni 2000€
Itaalia	-	18	-	-
Kreeka	18	18	-	-
Küpros	-	17	-	-
Leedu	18	18	trahv 10-30 eurot	trahv 90-280 eurot
Luksemburg	-	16	-	trahv 251-1000 eurot
Läti	18	18	trahv kuni 35 eurot	trahv kuni 750 eurot
Malta	17	17	-	-
Poola	18	18	trahv sõltuvalt olukorrast	-
Portugal	18	18	-	trahv 500-3740 eurot
Prantsusmaa	-	18	-	-
Rootsi	18/20	18/20	-	-

Rumeenia	-	18	-	-
Saksamaa	16/18	16/18	-	-
Slovakkia	18	18	trahv kuni 33 eurot	-
Sloveenia	18	18	-	trahv kuni 208 eurot
Soome	18/20	18/20	trahv kuni 20 eurot	trahv sõltuvalt sissetuleku suuruselt
Taani	-	16/18	-	-
Tšehhi	18	18	-	kuni 1-aastane vangistus
Ungari	-	18	-	-
Ühendkuningriik	16	18	trahv kuni 1000 naela	trahv kuni 5000 naela

Lisa 2. Alkoholist põhjustatud surmad haiguste lõikes aastatel 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
MEHED				
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	79	55	52	58
Närvisüsteemi alkoholdegeneratsioon	10	14	13	23
Alkoholpolüneuroopatia	4	5	1	1
Alkohoolne kardiomüopatia	70	47	60	43
Alkoholgastriit	0	1	0	0
Maksa alkoholtõbi	95	124	136	167
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	5	4	5	4
Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	117	86	90	96
Mehed kokku	380	336	357	392
NAISED				
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	22	10	8	8
Närvisüsteemi alkoholdegeneratsioon	6	9	4	5
Alkoholpolüneuroopatia	0	0	1	0
Alkohoolne kardiomüopatia	9	15	9	6
Alkoholgastriit	0	0	0	0
Maksa alkoholtõbi	56	49	49	61
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	0	0	1	1
Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	30	24	33	22
Naised kokku	123	107	105	103
KOKKU	503	443	462	495

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut.

Lisa 3. Alkoholist põhjustatud surmad haiguste lõikes vanuse järgi aastal 2015.

	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+
MEHED								
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	0	0	2	10	16	14	12	4
Närvisüsteemi alkoholdegeneratsioon	0	0	0	1	1	11	6	4
Alkoholpolüneuropaatia	0	0	0	0	0	0	0	1
Alkohoolne kardiomüopaatia	0	0	1	2	12	18	8	2
Alkoholgastriit	0	0	0	0	0	0	0	0
Maksa alkoholtõbi	0	0	5	20	42	58	33	9
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	0	0	0	1	1	2	0	0
Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	0	0	5	23	31	25	11	1
Mehed kokku	0	0	13	57	103	128	70	21
NAISED								
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	0	0	0	1	1	1	3	2
Närvisüsteemi alkoholdegeneratsioon	0	0	0	0	0	2	3	0
Alkoholpolüneuropaatia	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkohoolne kardiomüopaatia	0	0	0	0	1	3	2	0
Alkoholgastriit	0	0	0	0	0	0	0	0
Maksa alkoholtõbi	0	0	3	6	12	28	12	0
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	0	0	0	1	0	0	0	0

Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	0	0	0	2	11	6	3	0
Naised kokku	0	0	3	10	25	40	23	2
KOKKU	0	0	16	67	128	168	93	23

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Lisa 4. Alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunute arv aastatel 2014-2015.¹⁷⁰

	Kindlustatud isikud				Kindlustamata			
	2014		2015		isikud		Kokku ¹⁷¹	
	Eriarst	Perearst	Eriarst	Perearst	2014	2015	2014	2015
Alkoholi psühhoos	2935	373	3047	418	367	333	3474	3567
Alkoholi kuritarvitamine	356	175	336	164	24	20	547	513
Alkoholi sõltuvus	1373	283	1375	277	21	28	1619	1623
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	77	263	52	247	5	4	343	299
Närvisüsteemi alkoholdegeneratsioon	361	354	338	329	3	3	579	552
Alkoholpolüneuropaatia	262	396	205	301	5	3	573	482
Alkoholümüopaatia	0	1	2	0	0	0	1	2
Alkohoolne kardio(müo)paatia	64	48	53	43	3	2	100	82
Alkoholgastriit	127	47	90	55	23	11	184	147
Maksa alkoholtõbi	652	529	661	536	57	57	1014	1039

¹⁷⁰ Tabelis on kajastatud üksnes Eesti Haigekassa ja Sotsiaalministeeriumi poolt tasutud pöördumised. Tasulised visiidid ei ole kajastatud.

¹⁷¹ Arsti poole pöördunud isikute arvusid ei saa liita, kuna liites võivad isikud korduda (näiteks inimene võib aasta esimeses pooles olla kindlustatud, kuid teises pooles kindlustamata; samuti võib olla ühel isikul mitu ravijuhtu).

Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	221	163	214	161	36	26	351	338
Fetaalne alkoholsündroom	9	3	11	5	0	0	10	14
Alkoholi toksiline toime	821	22	784	13	241	203	1062	988
Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	173	9	188	9	35	35	213	227
Kokku	6554	2514	6540	2465	744	661	8699	8571

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Lisa 5. Alkoholiga seotud haiguste tõttu eri- ja perearsti poole pöördunud 16-20 aastaste patsientide arv aastatel 2014-2015.¹⁷²

	Eriarst		Perearst		Kokku ¹⁷³	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Alkoholi psühhoos	52	69	2	1	52	70
Alkoholi kuritarvitamine	15	14	1	1	16	15
Alkoholi sõltuvus	9	8	0	0	9	8
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	0	0	1	1	1	1
Alkoholgastriit	4	3	1	2	4	5
Maksa alkoholtõbi	0	0	2	1	2	1
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	0	0	1	0	1	0
Fetaalne alkoholsündroom	0	0	1	0	1	0
Alkoholi toksiline toime	90	71	1	2	90	71

¹⁷² Tabelis on kajastatud üksnes Eesti Haigekassa ja Sotsiaalministeeriumi poolt tasutud pöördumised. Tasulised visiidid ei ole kajastatud.

¹⁷³ Arsti poole pöördunud isikute arvusid ei saa liita, kuna liites võivad isikud korduda (näiteks inimene võib aasta esimeses pooles olla kindlustatud, kuid teises pooles kindlustamata; samuti võib olla ühel isikul mitu ravijuhtu).

Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	26	22	0	1	26	22
Kokku	165	163	10	8	172	168

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Lisa 6. Ravikulud alkoholiga seotud haiguste lõikes aastatel 2012-2015 (tuhandetes eurodes).¹⁷⁴

	Ravikulud				Osakaal %			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Alkoholi psühhoos	974,19	1136,75	1251,98	1437,16	40,1	41,9	42,6	40,6
Alkoholi kuritarvitamine	41,3	30,63	32,64	43,05	1,7	1,1	1,1	1,2
Alkoholi sõltuvus	114,6	106,87	124,55	168,35	4,7	4	4,2	4,8
Alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired	6,5	6,12	6,69	3,9	0,3	0,2	0,2	0,1
Närvisüsteemi alkohol degeneratsioon	85,25	98,26	120,25	133,26	3,5	5,6	4,1	3,8
Alkoholpolüneuropaatia	103,38	92,95	80,33	85,95	4,3	3,4	2,7	2,4
Alkohol müopia	0,23	0,01	0,03	1,7	0	0	0	0
Alkohoolne kardio(müo)paatia	55,63	101,42	100,2	118,15	2,3	3,7	3,4	3,3
Alkoholgastriit	12,98	15,85	21,25	16,38	0,5	0,6	0,7	0,5
Maksa alkoholtõbi	604,17	702,66	706,06	859,23	24,8	25,9	24	24,3
Alkoholi põhjustatud krooniline pankreatiit	186,25	205,44	225,84	233,93	7,7	7,6	7,7	6,6
Fetaalne alkoholsündroom	2,13	3,81	6,57	8,16	0,1	0,1	0,2	0,2

¹⁷⁴ Tabelis on kajastatud üksnes Eesti Haigekassa ja Sotsiaalministeeriumi poolt tasutud pöördumised. Tasulised visiidid ei ole kajastatud.

Alkoholi toksiline toime	167,09	142,39	211,77	295,46	6,9	5,3	7,2	8,3
Juhuslik mürgistus alkoholiga ja selle toime	75,38	70,06	54,17	137,66	3,1	2,6	1,9	3,9
Kokku	2429,07	2713,23	2942,31	3542,33	100	100	100	100

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Piret Põld,

(*autori nimi*)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

ALAEALISTE ALKOHOLITARBIMISE ÕIGUSLIK REGULATSIOON EESTIS
VÕRRELDUNA TEISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDEGA,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on Marianne Paimre, PhD,

(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 02.05.2017